

Izhaja:

10. in 25. dan vsakega meseca.

Dopisi naj se izvolijo frankirati.

Rokopisi se ne vračajo.

Za inserate se plačuje po 10 kr. od garmondvrste za vsako pot.

MIR.

Vsakemu svoje!

Velja:

za celo leto 1 goldinar,
po pošti prejemano
1 gld. 24 kr.

Denar naj se pošilja pod
napisom:

Upravništvu „Mira“
v Celovcu.

Leto VIII.

V Celovcu 10. aprila 1889.

Štev. 7.

Zahvala slovenskim državnim poslancem.

Srečna in močna je država le tedaj, ako prebivajo v nji srečni in zadovoljni národi. Med onimi, ki se v državnem zboru krepko potegujejo za srečo Avstrije in za blagor nji zvesto udanih národov, so bili zmiraj v prvi vrsti slovenski poslanci. Vkljub vsemu protivenju naših nemško-liberalnih nasprotnikov delajo neprestano in složno na to, da bi priborili tudi slovenskemu národu enake pravice, ktere uživajo že zdavnej naši nemški državljani, ter ga postavili v eno in isto vrsto z drugimi omikanimi národi.

Ko so se koroški Slovenci lansko leto slovenskim poslancem zahvalili in jih prosili za daljno bratovsko podporo, povdarjali so poslanci v svojem odgovoru, da „nikdar ne bodo nehali braniti národnih pravic vseh Slovencev, najkrepkejše pa njih, kterim se, kakor koroškim Slovincem, godi največa krivica“. Kako možato, kako častno, kako sijajno so rešili letos svojo besedo! Pri razpravi državnega proračuna so izvrstno branili in zagovarjali našo staro pravdo gg. poslanci: prof. Šuklje (dne 28. febr. in zopet 26. marca), kranjski deželni poglavar dr. Poklukar (dne 1. marca); dr. Ferjančič (dne 11. marca), preč. g. kanonik dr. Gregorec (dne 22. marca) in s posebnim vtiskom preč. g. kanonik Klun (dne 21. in 30. marca) — vsi so pogumno odkrivali raznotere krivice, ki se godijo slovenskemu rodu in posebno koroškim Slovincem. Kakor ploha se je vžil črez nje srd koroških in tudi drugih nemško-liberalnih državnih poslancev. Laži, zvijače in pogosto grde psovke so jim služile za orodje, da bi odvrčali resnične in dokazane trditve slovenskih poslancev in zagovarjali početje svoje stranke.

Gotovo ustrežemo vsem zvestim koroškim Slovincem, ako v njih imenu odločno ugovarjamo temu, da se usiljujejo sedanji koroški poslanci, ki so sicer voljeni za nas, a ne od nas, kot zagovorniki in branitelji koroških Slovencev. V imenu vseh zavednih koroških Slovencev pa smemo izreči najtoplejšo zahvalo slovenskim poslancem v državnem zboru, ki se neutrudljivo potegujejo za naše národne potrebe in koristi, in si toliko prizadevajo, zboljšati naše neugodne razmere. Vedno se bo slovenski rod hvaležno spominjal svojih pogumnih zagovornikov, kterim edino se bo imel zahvaliti, da pridejo kedaj tudi za koroške Slovence boljši časi. Slava in hvala Vam slovenski državni poslanci! Bog blagoslovi Vaš trud in Vaše delo!

V Celovcu, dne 5. aprila 1889.

France Muri,

deželni poslanec in posestnik pri Jezeru.

Gregor Einspieler,

deželni poslanec in župnik v Podkloštru.

Uredništvo „Mira“.

Koroške zadeve pred državnim zborom.

Slovenski poslanci kranjski, štajerski in primorski se letos prav možato in goreče potegujejo za pravice vseh, posebno pa koroških Slovencev.

Izvrstni govor dr. Ferjančiča smo zadnjič priobčili. Omenili smo tudi govora dr. Poklukarja, kteri je posebno poudarjal, naj se vlada drži bolj postav, nego pa poročil naših nasprotnikov. Tudi prof. Šuklje, ko je v učenih besedah zavrnil nasprotnike gledé drugih zadev, se je spomnil nas Korošcev in poudarjal šolske postave, ki se deloma prezirajo, deloma Slovincem v škodo razlagajo. Zavrnil je tudi dr. Rusa, ki je trdil, da

imamo koroški Slovenci tako rekoč dva jezika, slovenskega za dom, nemškega pa za kupčijo in uradnijo. Rekel je, če se morajo Slovenci res pred uradnjami posluževati nemškega jezika, krivi so tega le uradniki, ki slovenskega jezika ne znajo in se ga tudi učiti nočejo. Slednjič je zaklical nemškim liberalcem, da se jim ne bo posrečilo, Avstrijo ponemčiti. To še prej ni slo, ko so národi spali in so bili brez ustavnih pravic, toliko menj pa zdaj, ko so národi prebujeni in imajo ustavo. Dr. Gregorec je tožil, kako ponemčujejo šolske oblasti štajerske in koroške. Kazal je, za koliko se je slovenska meja že nazaj pomaknila na Štajerskem, Koroškem in Češkem; in da se ponemčevanje še vedno nadaljuje, posebno s pomočjo nemških šol. Potem je povedal, koliko morajo trpeti slovenski dijaki na latinskih šolah v Mariboru

in Celju. Kazal je na veliko krivico, da ima 20.000 spodnještajerskih Nemcev 4 srednje šole, skoro 400.000 Slovencev pa nobene! Slednjič je še zaklical: Pripravljajo se velike reči, dualizem poka na vseh koncih, in kmalo pride čas, ko dobijo tudi avstrijski Slovani svoje pravice!

Jako temeljito in skozi dve uri govoril je slovenski državni poslanec

preč. g. kanonik Klun.

Zagovarjal je Liechtensteinov šolski predlog, pobijal ugovore dr. Lipperta in dr. Gregra, zahvalil se za ustanovo obrtnih šol v Ljubljani in prosil za take šole še za Ribnico in za gorensko stran, ter poudarjal potrebo latinskih šol v Kranju in slovenskih paralelk pri latinskih šolah v Mariboru, Celju in Gorici. Opomnil je vlado, naj se pri srednjih šolah ozira na postave in na potrebe slovenskega ljudstva. Potem pa je nadaljeval od besede do besede tako:

„Ravno to (ozir na postave in potrebe slovenskega ljudstva) velja tudi za ljudske šole na južnem Štajerskem in Koroškem. Gosp. učni minister je sicer rekel, da je za to, naj bo materni jezik podučni jezik v ljudski šoli, in je sem ter tje tudi tako odločil; vendar so to le polovičarske odredbe, prisiljene po razsodbi državnega sodišča. Vendar pa stoji še zmirom v veljavi naredba deželnega šolskega sveta štajerskega, ktera postavam nasprotuje; in stariši ter občine, ki hočejo imeti materni jezik v šoli, morajo se za to pravico potegovati še le s prošnjami in pritožbami. Kake težave in ovire se takim prošnjam nasproti postavljajo, to je že eden mojih tovarišev (dr. Ferjančič) obširno razložil, in to razvidite tudi iz interpelacije poslanca Vošnjaka, v kateri se pritožuje, kako se okrajni glavarji vtikajo v take prošnje. Zato bi bilo bolje za urade in tudi za slovensko prebivalstvo pripravneje, da bi se izdala splošna naredba, s katero bi se šola postavila na postavna tla, nego da morajo narodi ministra še le siliti, da jim v malih koščekih podaja ustavno pravico. Še bolj potrebna bi bila taka splošna naredba za ljudske šole na Koroškem, o katerih moram tudi letos bolj obširno govoriti, brez ozira na nekatere občine in krajne šolske sovete, ki so svoj glas povzdignili zoper moj lanski govor, in ktere meni nasprotne glasove je prinašala „Celovčanka“ ostentativno (nalašč) na prvem mestu med novicami. Da „Celovčanki“ pri tem ni bilo samo za novice, ampak da je imela pri teh izjavah poseben namen, vidi se že iz tega, ker je nasprotne prošnje za slovenske šole čisto prezrla. Ta namen „Celovčanke“ potrjujejo tudi „Freie Stimmen“ od 24. oktobra 1888 z besedami (bere):

„Zoper slovenske hujšake prihajajo še zmirom izjave občinskih in krajno-šolskih svetov. Uradni list jih podaja v kapljicah na veselje vsem, ki jim je blagor dežele resnično pri sreč, in na jezo slovensko-klerikalne stranke.“

Obnašanje „Celovčanke“ postaja pa še bolj čudno, če se pomisli, da so te izjave pisane v jako robatih besedah, katerih bi se vsak pošten list izogibal, in ktere se najmanjše podajo uradnemu listu. Da to dokažem, hočem prebrati le nekaj takih vrst. V „Celovčanki“ od 24. okt. 1888, št. 245, se najde izjava Boroveljske občine, v kateri stojijo besede (bere):

„Gledé na neopravičene, sovražne in hujškajoče napade izvenkoroških državnih poslancev Gregorca in Kluna so

podpisani primorani, da odločno zavrnejo to nepoklicano, ne iz skrbi za ljudski blagor, ampak iz divje narodne prenapetosti (Verhetzungswuth) izvirajoče vtikanje teh znanih narodnih hujšakov v naše šolske zadeve.“

V „Celovčanki“ od 26. okt. 1888, št. 247, pa pravi krajni šolski svet Podlubljski (bere):

„Zavolj čezmernih napadov zunanjih poslancev Kluna in Gregorca je krajni šolski svet prisiljen, da krivično rogoviljenje (unbillige Umtriebe) teh poslancev odločno zavrne.“

Jaz se malo zmenim za to, če moji politični nasprotniki in njih listi, ne izvzemši oficijozno „Presse“, moje pravično prizadevanje za take šole, kakoršne tirjajo zdrava pamet in izgojevalna načela, imenujejo „divjo narodno prenapetost“ in „krivično rogoviljenje“; da pa celó uradni list prinaša take surovosti, to mi ne more biti vse eno, ker podpiram to vlado odkritosrčno in iz čistih namenov. (Res je! na desni.) V omenjenih izjavah zavračajo moji nasprotniki vtikanje izvenkoroških poslancev v koroške šolske zadeve in pravijo, da naše pritožbe niso resnične. Jaz pa lahko odgovorim, da se tudi na uni (levi) strani tako rado govori o kranjskih zadevah, o čemur ste se lahko prepričali pri govornikih od dr. Fussa do dr. Weitlofa, čeravno ima tudi Kranjska svoje lastne poslance, katerih dva sedita celó na nasprotni strani in bi toraj lahko povzdignila svoj glas.

Lahko bi pa tudi omenil, da po čl. 19. državnih postav uravnava šol ne pristoji deželam, ampak narodom; zato imajo tudi poslanci vsakega naroda pravico, skrbeti za šolstvo svojih rojakov. Sklicati se pa hočem še na moža, ki mi bo posebno z ozirom na Koroško klasična priča. Če se bo pri tem gosp. Beljaškemu poslancu kaj takega zgodilo, kakor preroku Bileamu, ki je šel izraelsko ljudstvo preklinjat, pa ga je moral slednjič blagosloviti, ne more on za to tako malo, kakor tisti krivi prerok, ki je moral enkrat proti svoji volji resnici čast dati.

Gosp. Beljaški poslanec je namreč rekel gosp. poslancu za Rohrbach spomina vredne besede:

„V eni zadevi moram resno z njim govoriti. On je rekel, da sedi na levi strani mnogo poslancev, na ktere ga veže več vezi. On menda ne ve, da je zvezan ne samo s tem ali drugim, ampak z vsemi poslanci te strani po najsvetejših dolžnostih, ki jih nakladata skupni rod in skupni jezik.“ (Dobro! na levi.)

Jaz mislim, da tisti skupni rod veže tudi nas na naše rojake na Koroškem, zato se tudi mi s tisto vnemo in menda tudi s tisto pravico potegujemo za naše slovenske rojake na Koroškem, kakor se on poteguje za svoje nemške rojake, in da ne bo se nam moglo očitati, da nemamo prirodnega počutka za svoj rod in svoj jezik, in da nas gospod poslanec ne bo tistim prišteval, s kterimi, kakor on pravi, se ne dá nič govoriti in ktere je treba milovati, kakor bolnike.

Zgoraj omenjena pisma zdijo se koroškemu deželnemu šolskemu совету velike važnosti. Zdaj nam lahko odgovori, in je to tudi že storil, da slovensko ljudstvo na Koroškem samo ne mara za to, kar mi tukaj zanj tirjamo, in da je z dose-danjimi šolami čisto zadovoljno. Tudi g. Beljaški poslanec je menda te misli, ker se je izrazil nasproti mojemu tovarišu, „da o koroških šolah menda zato nič ni govoril, ker se še spominja eno glasnih izjav skoraj vseh slovenskih občin, ktere

izjave nočejo nič vedeti o kaki jezikovni spremembi v koroških šolah.“

Dobro bo tedaj, da si te izjave bolj natanko ogledamo, da spoznamo, koliko so vredne. Na Koroškem imamo 75 slovenskih političnih občin, ne 65, kakor je rekel g. Beljaški poslanec, kajti jaz štejem med slovenske občine tiste, kjer se navadno slovensko govori, ne pa le tistih, ktere med slovenske štejejo politične oblasti, ali pa ktere se same razglasijo za slovenske. Takih slovenskih občin imamo v Celovškem glavarstvu 28, v Beljaškem 13, v Št. Mohorskem 4, v Velikovškem 29 in v Volšperškem 1. Od teh 75 občin je podpisalo tiste izjave 29, toraj še ne prav dve petinki. Slovenskih šolskih občin (krajnih šolskih svetov) štejejo na Koroškem 110, ne pa samo 91 (kajti tudi tukaj odločuje narodnost učencev, ne pa razvrstitev deželnega šolskega sveta), in od teh jih je samo 32 podpisalo tiste izjave, tedaj komaj dobra četrtinka. Tedaj ni res, da so tiste izjave podpisale „skoraj vse občine“. Pa tudi to ni res, da so se te izjave rodile v slovenskih občinah. Celo reč je sprožilo (podnetilo) nemško društvo v Celovcu, ktero je razposlalo dotične predpise (muštre) svojim zvestim pristašem v občinskih in šolskih svetih, učiteljem, fužinarjem in grajščakom. Na Koroškem so pa občine, kjer je ljudstvo čisto slovensko in le malo nemških liberalcev med njim, pa vendar ti poslednji komandirajo. To je pač v krajih, kjer so tovarne (fužine). Gospodje v fužinah so Nemci, in Slovenci, ki pri njih zaslužek iščejo, se jim morajo pokoriti, in to se pokaže tudi pri volitvah. Gospodje se pustijo od slovenskega, njim pokornega ljudstva voliti v občinske in šolske sovete, in tam potem gospodujejo po svoji volji. Taki občinski in šolski soveti so podpisali tiste izjave. Kdo bo potem tako lahkoveren, da bo take izjave štel za pravo voljo slovenskega prebivalstva? (Čista resnica! na desni.)

Jaz imam natančen zapisnik vseh tistih izjav pri sebi, in tudi vse številke „Celovčanke“, v katerih so prišle na svitlo, in lahko bi povedal, kako se je rodila ta ali druga izjava. Hočem pa omeniti le en par takih, o katerih je bil govor tukaj v visoki zbornici, pa tak govor, da ga je treba popraviti. Ljudje v občini Strajaves so slovenski in dobro katoliški. Prosili so že tako za slovensko, kakor za versko šolo. Vendar beremo v „Celovčanki“ od 1. jul. 1888, št. 149, da je občinski zastop v Strajavi v seji dne 11. junija 1888, št. 1029, storil sklep proti slovenski šoli. Kako vrednost pa ima taka izjava, ki je storjena zoper voljo prebivalstva? Tem menj ima ta izjava vrednosti za tistega, ki vé, da se ni sklenila v javni seji, kakor se je tukaj trdilo, ampak da v seji o njej ni bilo govora, temveč da jo je župan le od hiše do hiše občinskim odbornikom pošiljal v podpisovanje, in da so se nekteri podpisali, drugi pa ne. — V „Celovčanki“ št. 249 od 28. okt. najdemo izjavo krajnega šolskega sveta v Krejancah občine Galicije. Eden izmed svetovalcev, Blaž Pirovec, pa poroča v 20. številki časnika „Mir“ od 25. okt. 1888, da je bila za 16. dan septembra 1888 sklicana seja krajnega šolskega sveta v Krejancah, da je pa on (Pirovec) v sejo prišedši našel samo načelnika Smrekarja in svetovalca Tejrovskega. Tudi pozneje ni nobeden drugi več prišel. Zdaj je Tejrovski prebral neko

nemško pisanje in ga tako razložil, da ona dva (Smrekar in Pirovec) nista vedela, ali je pisano zoper Kluna in Gregorca, ali za nju. Vendar je načelnik Smrekar pritisnil svoj pečat, ker ne zna ne pisati ne brati. Pirovec je pa zahteval, naj se mu bolj natanko razloži, in ko se je to zgodilo, ni hotel podpisati. Zdaj je načelnik spoznal, kaj je podpečatil, pa bilo je že prepozno, kajti Tejrovski je vzel pisanje seboj, in kmalo potem je v „Celovčanki“ zagledalo beli dan kot izjava krajnega šolskega sveta v Krejancah. Po pravici praša Pirovec, zakaj se ne objavijo tudi podpisi, in zakaj se ne objavijo nasprotna prošnje? Iz tega razvidite, da te izjave niso bile tako „enoglasne“, kakor se v svet trobi. Pozabiti pa se ne sme, da so nekatere teh občin, ki so bile prej v nemško-liberalnih rokah, pri novih volitvah zadobile slovenske zastope in s tem svoje prejšnje izjave preklicale. Omenim le občine Šteben na Zili — odkoder je prišel prvi protest zoper moj govor — potem Bistrica Rožna, Hodiše, Bilčoves, Bela in Svetna ves. Pristaviti mi je še, da nekatere teh občin še vede le niso, za kaj je šlo, na primer Vetrinje in Hodiše, katerih izjavi ste čisto enaki, in krajni šolski svet na Brdu. Njih izjave, objavljene v „Celovčanki“ v številkah 196, 246 in 287 obračajo se zoper neko vprašanje, ktero bi bil jaz tukaj stavil; vi pa veste, da vprašanja nisem stavil.

Vkljub temu pa pripisuje koroški deželni šolski svet tem izjavam veliko važnost, nasprotno izjave pa prezira ali jih kar le mogoče ovira. Že poslanec dr. Ferjančič je pravil, kake sitnosti so imele nekatere tamošnje občine zavolj tega, in kako je Celovski okrajni glavar g. Kronig dne 7. oktobra 1887 prišel v Bilčoves v spremstvu šolskega nadzornika, in sicer, kakor vam zamorem povedati, po ukazu deželnega šolskega sveta od 19. julija 1887, št. 1320, da bi na mestu poizvedoval, ali je res kaj uzroka, da bi se gledé podučnega jezika na šoli v Bilčovsu kaj spremenilo. Gosp. poslanec Ghon je imenoval to, kar je g. dr. Ferjančič povedal, brezvestno pretiranje, denunciacijo (ovadustvo) in sumničenje, ter je skušal stvar v drugi luči pokazati. V ta namen je prebral tudi odstavek nekega govora, ktere ga je govoril dr. Ubl v koroškem deželnem zboru v 9. seji dne 21. sept. Tudi jaz imam stenografični zapisnik tistega govora, in bom pozneje o tem kaj več povedal, da vam pokažem, koliko vere zasluži poročevalec g. Ghona.

Proti govoru dr. Ublna, ktere ga je g. poslanec Ghon tukaj prebral, omenja časnik „Mir“ od 10. okt. 1888, št. 19, da njegova trditev, kakor bi bila občina Bilčoves le prisiljena se podpisala za slovensko šolo, ni resnična. Nasprotno bi se smelo reči, pravi list, da je bil le preklic prisiljen, ker so prišli nekteri gospodje iz Celovca in so ljudi tako dolgo obdelovali, dokler niso podpisov preklicali. Na to opomnjo omenjenega lista je poslal Celovski okrajni glavar g. Kronig uredništvu popravek, kateri je bil natisnjen v št. 21. od 10. novembra 1888, in ta popravek ima skoraj ravno tiste besede, kakor poročilo g. okr. glavarja na koroški deželni šolski svet od 16. okt. 1887, št. 4330, ktero poročilo je polno napadov na župnika Gradičnika v Bilčovsu. V tem poročilu pravi g. okr. glavar (bere):

„da je župnik, akoravno ni občinski odbornik, s svojim nagajanjem prisilil občinsko sejo, da je vabilo za to sam

spisal, da je že spisan zapisnik seje seboj v sejo prinesel; da so bili pri seji samo štirje odborniki, in da je druge podpise izven seje nabral; da je bila prošnja nemški spisana in da je župnik odbornikom ni prebral, ne v slovensko pretolmačil.“

To se vjema s tem, kar je povedal g. poslanec Ghon in kar je govoril poslanec dr. Ubl. Pa poslanec Ghon je pozabil nekaj pristaviti, kar je treba vedeti, da se resnica prav spozna. Župnik Gradičnik je namreč na ta popravek Celovškega okr. glavarja odgovoril, in odgovor je bil natisnjen v št. 23 „Mira“ od 10. decembra 1888. V tem odgovoru prizna g. župnik, da se je z odborniki razgovarjal o šolskih zadevah in sprožil misel o tisti prošnji, in da je občinskemu tajniku, ki ga je prišel prašat, kako se taka prošnja naredi, spisal nekaj poprečno umerjenih stavkov, pa s tem ni hotel nikomur sile delati, nikomur nagajati, najmenj pa komu žugati. Nadalje pravi, da ni bil pri tisti seji (Čujte! na desni.), in da je robata, za značajne može malo častna laž, trditi, da bi bil on sam naredil vabilo k seji, in da bi bil v žepu seboj prinesel že spisani zapisnik seje, ktere se niti udeležil ni, in da ni res, da bi bil podpise odbornikov, ki niso bili pri seji, zunaj seje nabral. Po teh besedah, ktere je g. župnik s polnim imenom podpisal, je tedaj stvar čisto drugačna, kakor jo je dr. Ubl koroškemu zboru, g. poslanec Ghon državnemu zboru, okr. glavar pa deželnemu šolskemu совету koroškemu poročal. Ta odgovor g. župnika pa je bil deželnemu šolskemu совету koroškemu zelo neprijeten, in ker si drugače ni pomagati vedel, bila je dotična številka „Mirova“ zasežena. (Čujte! na desni.) Seveda, kdor ima moč, ima slednjič tudi zmirom prav. Deželni šolski совет je bil vrhu tega še tako ljubeznjiv, da je dotičnega župnika z dopisom od 23. nov. 1887, št. 2390, zatožil pri knezoškofijskem uradu, da je tisto prošnjo sprožil (napeljal) in ljudi prisilil, da so jo podpisali proti svoji volji. Ordinarijat se tam prosi, naj župnika pokara in poduči, naj le krščanski nauk uči v šoli, v druge reči pa naj se ne meša.

Lahko bi vam tudi še povedal, kako se je godilo v št. Lenartu pri Sedmih studencih, pa ker čas hiti, hočem to le na kratko omeniti.

(Zdaj govornik pové, kar je našim bralcem že znano iz 5. številke letošnjega „Mira“ pod napisom „Slovensko šolstvo na Koroškem“; potem pa nadaljuje:)

Ko je okr. glavar spoznal, kaj ljudje hočejo, je sam njih želje združil in izrekel v teh besedah: „Prepričal sem se, da hočete šestletno in pa tako šolo, da bo poduk v prvih treh letih čisto slovensk, od četrtega leta naprej pa naj se tudi nemščina tako podučuje, da bojo otroci znali dobro brati in pisati po slovensko in po nemško; po šestem letu pa naj bo nedeljska šola. Ali je to vaša želja?“ Vsi odgovorijo: „Ja!“ Človek bi bil mislil, da bo okrajni glavar po teh izrečenih željah in svojih lastnih besedah poročal tudi deželnemu šolskemu совету, in da se bo tu poslednji oziral na te želje. Tega pa ni storil. (Čujte, čujte! na desni.) Nasprotno so dobili ljudje sledeči odlok od 23. febr. 1889, št. 294 (bere):

„Predležeča prošnja tirja izključno le slovenski podučni jezik za tamošnjo ljudsko šolo, nemščino pa le kot neobvezni predmet od četrtega leta naprej. Ustmene preiskave pa so pokazale, da tega nihče ne želi, ampak da prosijo prebivalci le za šestletno in nedeljsko šolo, in da bi se na slovenščino v prvih treh letih več oziralo.“

Da je res tako bilo, kakor povem, potrjuje poročilo, ktereга so spisali dotični posestniki sami ter ga razglasili v slovenskih listih „Slovenec“ in „Mir“ in še v posebnem odtisu, ktereга imam tukaj na razpolaganje. Sicer pa stvar še ni pri kraju, ampak ljudje se hočejo s pritožbo obrniti do visokega učnega ministerstva, in če tukaj pravice ne najdejo, še do državnega in upravnega sodišča. Kajti tudi po sedanjih postavah ne more učni jezik v ljudski šoli noben drugi biti kakor materni jezik otrok, in če je začetnik sedanje šolske postave, minister Hasner, kakor se je tu omenilo, nekdanj temu ugovarjal, da bi bil on mislil šole narediti brezverske, gotovo bi bil ugovarjal tudi temu, da je mislil na drug učni jezik, ko na materni jezik otrok.

§ 6. državne šolske postave sicer ukazuje, da naj o učnem jeziku odločuje deželna šolska oblast, vendar ta pravica ni neomejena, ampak ima pristave „v postavnih mejah“. Te meje deželni šolski совет tedaj ne sme prestopiti, in ako jo prestopi, prelomi postavo. Med postave pa, ki delajo to mejo, treba je šteti po večkratnih razsodbah državnega sodišča v prvi vrsti člen 19. državnih zakonov (postav), ki razglasa jezike za ravnopravne in določuje, da naj bojo učilnice tako uravnane, da dobi vsak narod za svojo izomiko potrebne pripomočke v svojem lastnem jeziku, in da se nihče ne sme siliti, da bi se učil drugega deželnega jezika. Prvi deželni jezik je za Nemce brez dvoma nemški, za Slovence pa slovenski. Zato tudi koroški deželni šolski совет ne sme upeljati drugega podučnega jezika kakor za Nemce nemščino, za Slovence pa slovenščino (Tako je! na desni.), v tej dolžnosti ga nihče ne sme motiti, in od nje ga nihče ne more odvezati. Res pravi § 6., da naj se poslušajo tudi tisti, ki šolo uzdržujejo, pa njih želje zamorejo šolski oblasti služiti le v pojasnilo, nikakor pa v ravnilo, in so tudi po postavah omejene, kakor pravica deželnega šolskega совета. Ako tedaj te želje starišev in šolskih uzdržateljev prekoračijo te postavne meje, potem se deželna šolska oblast ne sme in ne more na nje ozirati, ker sicer se ponuja v to, da siloma izpelje, kar je protipostavno. Če bi bilo to res tako, kakor deželni šolski совет misli, da imajo stariši odločevati, kakošen naj bo učni jezik, potem, gospodje, ne potrebujemo nobene državne šolske postave. (Taka je! na desni.) Tudi deželne šolske postave potem ni treba, potem prepustimo šolo starišem in občinam, naj si priredijo šolo versko ali brezversko, nemško ali slovensko, ali, če jih veseli, tudi kitajsko.

Da postava res le na materni jezik misli, kedar govori o podučnem jeziku, to se vidi tudi iz šolskega in učnega reda od 20. avg. 1870, ki se naslanja na državno šolsko postavo in v § 51. določuje namen poduka o jeziku (bere):

„Da otroci prav razumejo (zastopijo), kar jim drugi povejo v maternem jeziku (Čujte! na desni.), da zamorejo svoje misli ustmeno in pismeno naznaniti, da tiskano in pisano razločno berejo in da dobro zastopijo, kar so brali; pri tem je gledati na to, da zmirom bolj zbirajo opazovanje, misli in spomin.“

Državna šolska postava in šolsko-podučni red toraj precej jasno določujeta podučni jezik. Te določbe pa je koroški deželni šolski совет čisto popačil (Čujte! na desni.); kajti če pogledate njegove

glavne učne načrte od 2. avgusta 1875, št. 1249, našli bote, da je slovenski učni jezik popolnoma konfisciral (odpravil). V podučnem načrtu za nerazdeljene, enorazredne ljudske šole najdemo te predmete: 1. krščanski nauk, 2. nemški učni jezik (Čujte, na desni.), prvi razred (prvo šolsko leto), a) za nemške šole, b) za utrakvistične (nemško-slovenske) šole. Ravno tisto določbo najdemo pri drugem razredu (drugo do četrto šolsko leto), in za tretji razred v nemških, kakor v utrakvističnih šolah. To velja tudi za enorazredne, razdeljene šole. Učni načrt za dvorazredne šole kaže spet sledeče predmete: 1. krščanski nauk, 2. nemški učni jezik za nemške, kakor za utrakvistične šole. Iz tega toraj vidite, gospodje, da je nemščina izključni podučni jezik v ljudskih šolah na Koroškem, in da delitev v nemške in utrakvistične šole pri tem nič ne spremeni. Edino, kar se slovenščini dovoljuje, je to, da se smejo v prvem letu otrokom reči, ktere okoli sebe vidijo, imenovati tudi po slovensko, kar pri slovenskih otrocih ne more drugače biti; vendar se ukazuje, kedar se otrokom reči po slovensko imenujejo, da naj se takoj pristavijo tudi nemška imena. Od drugega leta naprej pa veljajo za nemške in utrakvistične šole enake določbe, tu ni v razvrstitvi učnih predmetov nobenega razločka. To pa, gospoda moja, ni v duhu šolske postave in učnega reda, tako ne sme ostati, in učna uprava ne sme dopustiti, da kaka deželna šolska oblastnija popolnoma prezre šolsko postavo in učni red in da si svoj učni načrt priredi po svojem okusu. (Tako je! na desni.)

Koroški deželni šolski svet se pri uredbi takih šol za slovenske otroke navadno na to sklicuje, da stariši sami želijo tako šolo. Res je, in mi tega nikoli nismo tajili, da slovenski stariši na Koroškem želijo, naj bi se njih otroci učili tudi nemščine, in to željo so pogosto tudi izrekli, kedar so se ustanovljale šole. Pa ta želja se navadno ne zapisuje prav, ter se tako razlaga, kakor da bi želeli nemški učni jezik. Velik pa je razloček, ali se v kaki šoli nemščina samo kot predmet uči, ali pa je učni jezik za vse predmete. Pa še tam, kjer so se stariši izrekli za nemški učni jezik, niso tega tako mislili, kakor to razlaga in izvaja koroški deželni šolski svet. Kot zgled navedem samo že prej omenjeno občino Bilčoves. Ko se je leta 1872. tam šola ustanovila, so se ljudje tako izrekli (kakor kaže zapisnik, ki ga tukaj pri sebi imam), da naj bo učni jezik pri začetnikih slovenski, da se naj v šoli tudi nemščina uči, in da naj bo v zgornjih razredih nemščina učni jezik, če jo otroci že dovolj razumejo. Ljudje tedaj hočejo slovenski učni jezik, oni želijo tudi učenje nemščine, dopuščajo pa nemščino kot učni jezik le potem, kedar in ako bi jo otroci dovolj zastopili. Toda deželni šolski svet se na to ni oziral, upeljal je v šoli kar brez dolgih ovinkov nemški učni jezik in prošnjo te občine za slovenski učni jezik je naravnost odbil. (Poslanec dr. Gregorec: Samovolja!)

Gosp. poslanec Ghon je nedavno tukaj govoril in rekel, da je slovenski jezik za koroško mladino koristen in potreben, in je učenje tega jezika priporočil. Ta beseda me veseli, čeravno jo je g. Ghon za sedaj izrekel le za svojo osebo. To mi daje upanje, da

se bojo tudi na Koroškem pomirili nasprotni duhovi, in jaz mislim, da se bo tudi zastran šol doseglo porazumljenje tem prej, ker tudi Slovenci spoznajo potrebo nemščine, in je iz svojih šol nočejo izključiti. Pa eno vprašanje bi se drznil vendar staviti do g. poslanca Ghona: Kako se bo koroška mladina po njegovem nasvetu učila slovenskega jezika, ako se slovenski jezik izriva celó iz ljudskih šol? To je, kakor tisti človek, ki je pri kopanju skoraj utonil, in potem storil trden sklep, da ne gre prej v vodo, dokler plavati ne bo znal. (Veselost.)

Edini predmet, kateri se v koroških šolah podučuje še v slovenski besedi, je krščanski nauk. Rad bi še o tem kaj povedal, pa poslanci smo že utrujeni, in govoriti ima še poročevalec, zato bom za danes sklenil.

Hotel sem le dokazati, da poročila koroškega deželnega šolskega sveta niso zmirom zanesljiva. Imam za to dokaze v rokah in jih bom porabil morda pri drugi priložnosti. Zato bi pa prosil visoko učno upravo, ki je preiskavala koroško šolstvo, da naj poročilom koroškega deželnega šolskega sveta ne zaupa preveč, ampak naj jih sprejema zmirom z nekim nezaupanjem (tako je! na desni), in kedar bo koroške šole urejevala, naj ne gleda toliko na taka uradna poročila, ampak toliko več na postavne določbe (dobro! na desni), in naj postavi šolo na postavna tla. Posebno pa bi prosil, naj se za Koroško izdâ splošna naredba gledé učnega jezika tako nemškega, kakor slovenskega. (Ploskanje na desni. — Govorniku čestitajo.)

Ghon in Dumreicher, Slovencev strastna nasprotnika.

I. Ghon.

Izvrstni in jedernati govor slovenskega poslanca dr. Ferjančiča je Ghona hudo zbolel, zato je odgovoril po svoji stari navadi jako strastno in razdraženo. Mi hočemo ta odgovor preresetati čisto mirno. Sostavljen pa je Ghonov govor iz psov, hinavščine in lažij.

I. Psovke. Dr. Ferjančiču očita, da on grdi, obrekuje, razžaluje Koroško deželo, da je neveden, oziroma zloben. Psuje ga celo „denunciatorično policijsko natoro“ to je: ovaduha in policaja (za ta izraz je bil celo od g. predsednika pokaran). Vsem slovenskim poslancem pa očita, da so brezvestni in da sleparijo.*

II. Hinavščina. Ghon pravi, da nema nič proti temu, ko bi se tudi Nemci učili slovenščine, on jim to tudi priporoča. Kako pa to, da Slovincem ne privoščí, kar Nemcem priporoča? Take besede so prav hinavske, kajti g. Ghon dobro vé, da se Nemci ne bojo slovensko učili in da se našega jezika bojé kakor hudoba križa; on dobro vé, če svojim rojakom priporoča učenje slovenščine, da je to toliko, kakor bi v morje pljunil; ta beseda se nikjer ne bo poznala. Potreboval pa je to priporočilo, da zamore potem zvečo pravico od Slovencev tirjati, naj se tudi oni

* Te besede same že dostojno osvetljujejo strast moža, ki se hoče prištevati olikanim Nemcem. Pomilujemo! Op. ured.

nemščine učijo. Ko bi Ghon pri šolstvu kaj ukazovati imel, prijeli bi ga za besedo in bi rekli: „Dobro, učite se vi Nemci slovensko, in mi se bomo nemško; kolikor slovenskih šol vi napravite med Nemci, ravno toliko bomo mi nemških med Slovenci.“ Mi bi bili s tem predlogom jako zadovoljni, pa g. Ghon in njegova stranka gotovo ne, ker dobro vejo, da niti ena nemška občina ne bo napravila slovenske šole. — Hinavščina je nadalje, ako je Ghon vnovič pogrel, koliko je narastlo med Slovenci število tistih, ki znajo pisati in brati, ko mu je vendar dr. Ferjančič že prej razložil, da jim to nič ne pomaga, če znajo nemško brati, pa ne vejo, kaj berejo, slovensko berilo bi razumeli, pa tega se ne učijo. — Hinavščina je tudi, kako Ghon razlaga besedo liberalizem. On pravi, da liberalci je tisti, kdor je pošten, odkritosrčen in pobožen! Naj si vendar ogleda svoje liberalne pajdaše! Če so taki ljudje „pobožni“, ki po končanih šolskih letih ne hodijo več k spovedi in k svetemu obhajilu, ki ob nedeljah in zapovedanih praznikih sv. maše ne slišijo, ki se celo leto ne postijo, petka in svetka ne poznajo, v adventu in v postu plešejo, ki se ob nedeljah namesto maše po jezerih vozijo in po gorah plazijo, ki v divjih zakonih živé, ki denar vkup grabijo in revnim kamnitno srce kažejo, ki se vstavlajo papežu, svojemu škofu, ki hujskajo zoper duhovnike, zametujejo cerkvene zapovedi itd. itd. — potem morajo liberalci družega Boga imeti, kakor mi! Rekel je tudi, da želijo liberalci „vsem enake pravice“. Na to so se poslanci na desni smejati začeli, kajti ravno liberalci se temu najbolj upirajo, da bi imeli Slovenci enake pravice z Nemci. Liberalci so si zmirom enaki: v ustih imajo vse lepe besede, pa njih dela so čisto drugačna. „Po njih sadu jih bote spoznali!“ je rekel Zveličar.

III. Laži. V svojem kratkem govoru je nakopičil Ghon veliko lažij.

1. Rekel je, da so v Bilčovsu prvi prosili za slovensko šolo, da pred Bilčovsko prošnjo nikdar ni bilo slišati, da bi se bil kdo pritožil zoper nemško šolo, in da je zato okr. glavar šel v Bilčoves popraševati, ker se je gospodom ta prošnja čudna zdela. To je očitna laž. V St. Jakobu so že davno poprej prosili za slovensko šolo, ravno tako v Svečah, pri Jezeru, v St. Vidu in na več drugih krajih.

2. Rekel je, da so g. župnik v Bilčovsu od hiše do hiše nabirali podpise za slovensko šolo. To pa ni res, in tudi ni mogoče, ker imajo g. župnik bolne noge in le težko hodijo.

3. Rekel je, da so se v Bilčovsu odborniki le zato podpisali, ker so se g. župnika bali, češ, da si niso upali, zameriti se jim. Gosp. župnik pa nikomur niso žugali in tudi ne morejo s čim žugati, toraj se jih ni bilo treba bati.

4. Rekel je, da so gosp. župnik odbornikom ukazali, naj se podpišejo. Gospod župnik dobro vejo, da nimajo pravice, v takih rečeh ukazovati, in tega tudi storili niso.

5. Rekel je, da so odborniki še le pozneje zvedeli, kaj so podpisali. To pa ni res in že zato res biti ne more, ker potem bi bili podpise brž preklicali, in ne bi bilo treba, toliko besedovanja pri preiskavi. Tudi tista dva, ki nista hotela preklaciti, bi bila gotovo preklacala, ako ne bi bila vedela, kaj sta podpisala.

6. Rekel je, da se nemški poduk v šolah slovenskih občin še le s tretjim letom začne. To je laž. Naj si ogleda šole v Celovški okolici in prepričal se bo, da se z nemškim podukom začne že v prvem letu! Tukaj slovenskega poduka skoraj čisto nič ni, in te šole se po krivici imenujejo nemško-slovenske, ker so v istini le nemške. Pa tudi v drugih šolah, kjer je vsaj prvo leto še bolj slovensko, se vendar z nemškim podukom začne ali že v prvem ali pa gotovo v drugem letu.

7. Rekel je, da koroški Slovenci ne zastopijo nove, pisane slovenščine in da ne vejo, kaj podpišejo, kadar se podpišejo za slovensko šolo. To je spet laž. Koroški Slovenci zastopijo svoje dušne pastirje, ki jim oznanjujejo Božjo besedo v lepej pravilnej slovenščini, prebirajo „Mir“ in Mohorjeve bukve, toraj gotovo zastopijo slovenski pisni jezik. Naši slovenski možaki gotovo nikdar ne bojo kaj takega podpisali, česar ne bi zastopili, in kdor bi jim kaj takega podtikal, jih razžali, ker jih za neumneže spozna!

8. Rekel je, da Korošci nimamo s Kranjsko deželo nobene kupčijske zveze, in da nam toraj slovenščina ni potrebna. S tem pa sam sebe po ustih bije; kajti malo poprej je rekel, da je slovenščina za Nemce na meji potrebna in jim celo priporočal, naj se je učijo. Čemu pa jim potem slovenščino priporoča, ako nimamo s Kranjci nobene kupčijske zveze? Prav smo toraj imeli, da smo njegovo prejšnjo izjavo imenovali „hinavščina“. Sicer pa je velika laž, da mi nimamo nobene kupčijske zveze s Kranjci. Ghon je Beljačan in sam trgovec. Ali ni še nikoli opazil na tamošnjem trgu kranjskih trgovcev? Ali ne dovažajo Kranjci k nam moko, prešice, špeh, strd, lonce, slamnice, Vipavsko južno sadje itd. itd. Beneški Slovenci pa kostanj? Dostikrat pridejo Ljubljanski mesarji na Koroško po pitane vole. Gotovo imamo s Kranjci več kupčije, kakor s sosednimi Tirolci in Solnograjci. Kaj potem čekate, g. Ghon?

9. Rekel je, da koroški Slovenci nečijo nič slišati od velikoslovenske propagande; pa par vrst pozneje spet sam sebe po ustih udari in pravi, da je lahko, revne ljudi nahujskati in fanatične storiti! Kako more biti to „lahko“, ako koroški Slovenci „nič nečijo slišati“ o slovenskem gibanju in o slovenstvu sploh?

10. Najdebelejšo laž pa si je Ghon prihranil za konec. Rekel je namreč, da narodna združba spodkopuje blagostanje na Koroškem. Mi pa na Koroškem ne poznamo nobene druge „narodne združbe“ razun tiste, katero dela Ghonova stranka in njenilisti. Mi pustimo Nemce pri miru in se ne vtikamo v njihove šole in občinske zadeve. Pa liberalni Nemci in nemškutarji ne pustijo nas pri miru in nam usiljujejo nemške šole, nemško-liberalne župane in take poslance. Ta združba, ki jo dela nemško-liberalna stranka in njeni „bauernbund“, je res huda in za nas težek jarem, pa vendar se ne more reči, da bi ona spodkopavala blagostanje v deželi; kajti če bi mi imeli same nemške župane, poslance, učitelje in duhovnike, davki zato ne bojo nič manjši, posli nič boljši kup, žito nič dražje, in tudi ne vemo za liberalca, kateri bi hotel plačati kmečke dolgove, ali pa drage šole, katerih butaro prav močno obéutimo. Ali je vam, g. Ghon, čisto neznano, kar ve že celi svet, da je nesrečni liberalizem, kterega vi tako gorko zagovarjate, pripravil ne samo Koroško, ampak tudi vse druge avstrijske dežele ob srečo in blagostanje.

Tako govori v državnem zboru Ghon, in on je poslanec Beljaškega okraja, ki je po večini slovenski! Ko je bila l. 1886 v Beljaškem okraju volitev poslanca za državni zbor, je pisal „Mir“ o g. Ghonu to-le: „Koga bomo volili? Ghon je pošten in vse hvale vreden mož; pa za kmete, in posebno za slovenske kmete pa nismo ne slišali ne brali, da bi bil kaj storil. Slišali smo to, da v Beljaku pri zborih rad govori in glasno povdarja: da je tajč, in tajč in še enkrat tajč. Slovenci, ali je tak poslanec za vas, ali se bo potezal za vas?“ Kako se g. Ghon poteguje za slovenske kmete, nam kaže njegovo surovo obnašanje v državnem zboru nasproti poslancem, ki se potegujejo za narodne pravice koroških Slovencev. Ali še zasluži mož, ki s psokami in lažmi odbija pravične pritožbe slovenskih poslancev, častni priimek poštenega in vse hvale vrednega moža, to prepustimo v razsodbo poštenemu našemu slovenskemu občinstvu.

II. Dumreicher.

Naši koroški liberalni Nemci, ki zmirom trdijo, kako ljubijo „mir“, in se hvalijo, da Slovincem le dobro hočejo, pokazali so svojo ljubezen in prijaznost do Slovencev s tem, da so si izbrali poslanca, ki Slovenca in Slovana ne more živlega videti. To

je baron Dumreicher, rojen Prusijan, ki je v Avstriji prišel do visoke službe in pri učnem ministerstvu leta in leta stiskal avstrijske Slovence. Bog je vendar tako obrnil, da je moral Dumreicher rad ali nerad zapustiti državno službo. Zato se je njegovemu sovraštvu do Slovanov pridružilo še sovraštvo sedanje učne uprave, pri kateri on nima nič več ukazovati. Tega moža tedaj je pobrala celovška kupčijska zbornica in ga izvolila za svojega poslanca, da bi prav očitno pokazala, kako srčno nas Slovence ljubijo koroški liberalci. Ta mož je zadnjič govoril v državnem zboru in razlival svoj zolč na učnega ministra Gautscha in na nas Slovence. Ta mož iz blažene Bizmarkovine gleda z velikim zaničevanjem na vse slovanske národe, in misli, da mi nismo za družega rojeni, ko da smo Nemcem pokorni hlapci! Njemu ni prav, da tudi Slovenci pošiljajo svoje sinove v latinske šole in da iz teh potem postanejo gospodje; ko bi šlo po njegovem, bi se smeli v latinske šole sprejemati samo sinovi nemških mestjanov, in vse boljše službe naj bi le Nemci dobili. Zato mož strašno zdihuje in jadikuje, da je na Kranjskem in Štajerskem zmirom več slovenskih gospodov. O Slovencih, o slovenskih rodoljubih in poslancih ta mož tako ošabno in zaničljivo govori, resnico tako zvija in jej tako v lice bije, da se človeku res studi, spirati z naše obleke gnojnico, s katero nas je poškopril! Vendar moramo to storiti, ker „Freie Stimmen“ ta govor tako v zvezde kujejo in je celó celovski mestni zbor poslancu izrekel svojo zahvalo, da bojo naši bralci vsaj vedeli, kako je treba govoriti, da se dopade našim liberalnim Nemcem; da bojo spoznali tudi zapeljani nemškutarji, kake „prijatelje“ imamo Slovenci na teh Nemcih! Ker je isterski poslanec dr. Vitezić krepko zavrnil nekega Lahončiča, pravi Dumreicher, da je s tem vso Avstrijo osramotil pred celo Evropo! Madjari pa smejo v zbornici celó streljati, pa jim ni v sramoto! Kar so slovenski poslanci, z dokazi v rokah podprti, čisto resnično povedali o razmerah na Koroškem, to imenuje Dumreicher „zoperne izmišljene ovadbe“. V njegovih očeh je slovenska národna stranka, ki se s svetim ognjem poganja za pravico in blagor svojega národa, samo neka zvita zarota, ki hoče nemštvo na jugu uničiti in pregnati. Našim poslancem sub rosa (v podobi) odreka celó poštenje, češ, „da ima vsak le toliko poštenosti, kolikor ima omike“. S tem hoče reči: „Vi Slovenci in vaši poslanci nimate omike, zato pa tudi poštenja pri vas ni treba iskati.“ Slovenske duhovnike imenuje Dumreicher „kmečko zvite in robate“. Slovenskim uradnikom, advokatom, notarjem, profesorjem, zdravnikom očita, da so prišli v službe le zato, ker slovensko znajo, da pa sicer nič ne razumejo in da bi se drugje v Evropi prištevali med nižje vrste ljudi! Prašamo pa: ali more kdo še bolj „robato“ in „neotesano“ govoriti, kakor pruski Exercirmeister in pa njegov rojak Dumreicher? Ali niso slovenski gospodje svojih diplom dobili v Gradu in na Dunaju, in ali so mar za Slovence preskušnje manj ostre, kakor za Nemce? Če tedaj slovenski gospodje razun svojega in nemškega jezika nič ne znajo, kakor pravi Dumreicher, ali ne velja potem ravno tisto tudi o nemških gospodih, ki so se šolali na ravno tistih visokih šolah, pa so se k večjemu iz-

urili le v jednom, to je v nemškem jeziku? Silno zaničljivo govori Dumreicher o slovenskih bukvah in časnikih, in pravi, da vse slovenske bukve in časniki, kar se jih v enem letu spiše in tiska, niso več vredni, kakor 20 gld. — Da se mi poganjamo za slovenske šole in slovensko uradovanje, to se vidi Dumreicherju neka „zvita zarota“, da bi Nemce iz služb izrinili in na njih mesto svoje slovenske sinove posadili. Tudi v tem, da so ljubljanske latinske šole tako močno obiskane, vidi Dumreicher le neko zvijačo in hudobno zaroto zoper Nemce, češ, da hoče slovenska stranka, naj bi s časoma vse službe zasedli Slovenci. Slovenska stranka seveda želi, naj bi službe na domači zemlji dobili Slovenci domačini, tega jej nobeden ne more zameriti. Kaj bi mar rekli Nemci, ko bi jih na svojih tleh povsod izpodirali tuji uradniki? Pa tudi ljudstvo si želi domačih uradnikov, s kterimi se za more vsaj zgovoriti. Tako daleč pa denarna moč narodne stranke ne seže, da bi zamogla vzdržavati par tisoč slovenskih dijakov. To morajo stariši sami storiti, in dokler morajo stariši sami plačevati za svoje dijake, tako dolgo je tudi bedarija govoriti, da se šolajo kmečki sinovi le na pritisk slovenske národne stranke. Vsak dobri oče želi, naj bi se njegovim otrokom dobro godilo, bolje kakor njemu, in to je glavni uzrok, da pošiljajo včasih tudi revni stariši svoje sinove v srednje in visoke šole. Ali mar Dumreicher misli, da slovenski stariši ne poznajo tistega početka, ki se imenuje ljubezen do otrok? — Neresnic, pretiravanj, sumničenj in deloma prav smešnih lažij kar vse mrgoli po Dumreicherjevem govoru. Ko bi hoteli vse nadrobno zavrniti, napisati bi morali cel „Mir“. Le na kratko hočemo nekatere njegovih lažij postaviti v pravo luč. On je rekel, da je bilo na Kranjskem prej vse nemško, po mestih in po deželi, in da so še celó mnogi hribovski kmetje nemško znali! Kdor kranjsko deželo pozna, bo vedel, da je bilo tam na kmetih od nekdaj vse slovensko, le stari vojaki so malo nemščine za silo lomili. Po mestih se je res žlobudrala neka spačena nemščina, pa le bolj med uradniki in drugo gospodo; trgovci, kramarji, oštirji in drugi obrtni ljudje so pa tudi po mestih večidel slovensko govorili. Nemških uradnikov in rokodelcev nobeden ni preganjal iz Kranjskega, kakor Dumreicher misli. Da imajo pa kranjska mesta zdaj bolj slovensko lice, to pride le od tod, ker so se nekteri nemškutarji (ne Nemci!) spreobrnili in poboljšali, drugi so pa pomrli, njih otroci pa so se privadili slovenske govorice. — Predrzna laž je, kar Dumreicher pravi, da se kranjski Nemci tako stiskajo in preganjajo, kakor v baltiških deželah na Ruskem. Pravih Nemcev na Kranjskem skoraj ni, razun na Kočevskem in par sto v Ljubljani. In tisti imajo svoje nemške šole, uradniki jim vse po nemško pišejo, sploh še las se nobenemu ne sme skriviti. Vendar javkajo, da se jim krivica godi, ker nimajo več vse oblasti v rokah. — Od Štajerske pravi Dumreicher, da je tam samo 200.000 Slovencev, čeravno jih je dvakrat toliko! On pravi, da Slovenci okoli Maribora, Ptuja, Celja, Brežic, Ormoža in drugih mest znajo tudi nemško. Slovenci so mu sami „revni viničarji“, ki sami ničesar nimajo, ter le od nemške milosti živijo! Kako je pa potem mogoče, da Slovenci pri volitvah v okrajne

zastope zmagujejo v velikem posestvu? — On pravi, da so Slovenci iz Mariborskega bogoslovja izrinili vse Nemce, čeravno v tem bogoslovju nikoli nobenih Nemcev ni bilo! To pa zato ne, ker nemški dijaki sami nočejo stopiti v duhovno semenišče. — Tudi je pogrel laž, da je slovensko uknjiževanje v zemljiške knjige (gruntne bukvje) spodkopalo kredit kmečkih posestev. To so hotele le štajerske hranilnice, ki so v nemških rokah, narediti, ko so sklenile, da nikomur ne dajo posojila, kdor bo v gruntne bukvje po slovensko upisan ali pa kdor bo svoje ime po slovensko pisal. Opravili pa s tem niso dosti, kajti štajerski Slovenci imajo svoje slovenske posojilnice, in tam dobijo denar tudi s slovenskim imenom. Kdo jemlje toraj kredit slovenskemu kmetu? Slovenska ali nemška stranka? — Dumreicher je dalje predrzno kvasil, da je nam Slovence vso literaturo (bukve) le vlada oskrbela! Ali mar ta ošabni človek nikoli nič ni slišal o „Slovenski Matici“, o „družbi sv. Mohora“, o „Glasbeni Matici“, o velikem številu naših pisateljev, knjig in časnikov? Naj bi mu vendar g. prof. Levec povedal, koliko slovenskih bukev je prišlo na svitlo na državne stroške in koliko na naše lastne stroške! Strašno Dumreicherja peče, da hodijo v mariborske latinske šole tudi slovenski sinovi; ti so mu zgolj „proletariat“ to je „smet“! Da bi pa zabranil slovenske paralelke, se sklicuje na štajerski deželni šolski svet, kateri se je izrekel zoper nje. Tega pa ne pové, da sedijo v tem совету sami liberalni Nemci, katerim je slovenščina trn v peti!

O koroških Slovencih je Dumreicher rekel, da bi se njih pamet čisto izsušila, če bi je ne namakali z nemškim studencem. Koroški Slovenci pa svoje pameti niso še dosti razmakali z nemškim studencem, zato ker nemških bukev ne razumejo. Pač pa koroški Slovenci svojo pamet namakajo s slovenskimi pridigami svojih duhovnikov, s slovenskimi bukvami družbe sv. Mohora, z molitveniki, ki jih dobivajo iz Ljubljane in s slovenskimi časniki. Da ta slovenski studenec ni nič slabši od nemškega, to vidimo iz tega, ker naši slovenski kmetje niso nič bolj neumni, kakor njih nemški sosedje. — Dumreicher pogreva staro laž, da koroški Slovenci ne razumejo pismene slovenščine, in da še nemščino ložej zastopijo, kakor to novo slovenščino. Še celó Furlane šteje med Slovence in pripoveduje, kako težko se učijo nove slovenščine! Ko bi koroški Slovenci ne zastopili pismene ali „nove“ slovenščine, potem bi ne brali ne „Mira“, ne Mohorjevih, ne drugih slovenskih bukev in časnikov. Da se morajo pa tudi Furlani učiti pismene slovenščine, tega do danes še nismo slišali. Tudi to je trdil Dumreicher, da Korošec Kranjca ne zastopi! Že iz tega naši bralci lahko spoznajo, kako neslane je Dumreicher čeval. Res je, da Korošci besede drugače zavijajo, tudi imajo sem in tje kako nemško pokveko namesto prave slovenske besede, kakor „prif“ za „pismo“, „šribati“ za „pisati“, „antvert“ za „odgovor“, „barati“ za „vprašati“ itd.; od tega pride, da Kranjec Korošca iz začetka težko zastopi; pa Korošec Kranjca lahko zastopi, ker so mu že iz starih bukev znane pristno slovenske besede, kakor: pismo, pisati, odgovor, vprašati itd. Mi pa pravimo: dajte nam slovenske šole in slovenski jezik bode se tudi na Koroškem bolj opilil. — Kar je

Dumreicher govoril o nekem „češkem denarju“, s katerim se boja slovensko gibanje podpira, to nam je čisto nerazumljivo in neznano. Menda se mu le nekaj sanja! Ravno tako malo kaj vemo o podpori, katero bi dobival dr. Šegula od slovenske stranke. Da se mu je preskrbel prostor za pisarno, od ktere pa stanarino plačuje, to vendar ni nobena podpora! To novico zajel je Dumreicher baje iz nekega lističa, ki je bil tiskan v Celovcu za šeme o pustnih dneh. — Kako predrzen in malovesten je Dumreicher v svojih sumničenjih, to je pokazal s tem, da je vnovič pogrel tisto laž, da dobiva družba sv. Cirila in Metoda iz Rusije pomoč, čeravno je bila ta laž preklicana in zavržena v vseh večjih listih! — Tudi našega mil. g. knežsko dr. Kahna Dumreicher ne pusti pri miru in mu očita, da on slovensko stranko podpira. Dokazov za to je nam pa dolžen ostal. Sicer pa bi to ne bilo nič slabega, saj naša reč je pravična, in mil. škof niso samo za Nemce, ampak tudi za Slovence. Češki bogoslovci so Dumreicherju zelo na poti; naj pa on g. škofu priskrbi nemških bogoslovcev! — Dumreicher pravi, da je bilo na Koroškem zmirom dosti uradnikov, ki so znali s slovenskim ljudstvom govoriti po slovensko. Ali je to res, to naj razsodijo naši bralci sami. — O novem volilnem redu, kakor ga predlaga g. dr. Ferjančič, pravi Dumreicher, da ta želja ne prihaja od koroških Slovencev, ampak le od poslancev drugih dežel. Dumreicher gotovo ne ve, da je že pred nekaterimi leti v Celovcu izhajajoči nemško-konservativni list „Kärntner Volksblatt“ podarjal, da je treba na Koroškem prenameniti volilni red. Na to laž Dumreicher-jevo bomo menda koroški Slovenci v kratkem odgovorili. Vsi spoznamo, da nam je poslanec za Koroško potreben; to željo našo pa je treba tudi spričati pred državnim zborom, zato priporočamo vsem koroškim rodoljubom, naj pridno spisujejo prošnje za dr. Ferjančičev novi volilni red (saj ga iz „Mira“ poznajo) in pošiljajo prošnje na državni zbor! — Prav smešno je, kar pravi Dumreicher o Trstu. On pravi, da je v mladosti bral v nemških bukvah, da je Trst nemško mesto, zdaj je pa laška zelenika v slovenski puščavi! Ja, ali smo mi krivi, da se tiskajo v nemške bukvje take laži? Zakaj jim pa verjame?! Tudi mi smo že videli zemljevide (karte), na katerih so slikani Trst, Ljubljana, Sora, Rute kot nemški otoki in vsa celovška okolica je slikana (malana), kakor bi bila nemška! Taki „učenjaki“, ki imajo svojo učenost samo iz takih lažljivih bukev, se potem čudijo, ako vidijo, da je resnica vsa drugačna, in celó vpijejo, da se je nemštvo v teh krajih zatrla! Ali ni to preneumno! Za takega moža gotovo predebela blamaža!

* * *

Zdaj pa preudarite, koroški Slovenci sami, ali so to res vaši „prijatelji“, kateri tako govorijo?!

Kaj nam poročajo prijatelji naši?

Iz Celovca. (Še enkrat opomin k edinosti.) Da smo z našim člankom o ljubljanskem prepiru v črno zadeli, spričuje nam obilo dopisov od vseh krajev, še celó od hrvaške strani. Naj-

odločneje pa se nam izreka pritrjevanje iz Ljubljane same, dokaz, da tamošnji rodoljubi ne želijo prepira. Ako nam bo prostor dopuščal, bomo morda nekatere teh dopisov priobčili. — Eden izmed slovenskih listov nas je razumel narobe, kakor bi bila ost našega članka obrnjena le zoper en sam list. Ne zapopademo takega tolmačenja, ki se iz našega članka nikakor brati ne more. Naš namen gotovo ni bil, postaviti jedno ali drugo stranko na zatožno klop, hoteli smo le k slogi opominjati, ki nam je še zmirom toliko potrebna; saj še polovice tega nimamo, kar nam je potrebno za národni obstanek; nasprotniki pa kar prežijo na kako špranjo, skoz katero bi zamogli ulomiti v naš tabor in nas razkropiti. Taka špranja pa bi bila vsaka nesloga. Obžalovati je, da se sploh prikazuje sem ter tje želja po dveh strankah, ker za to ni nobenega povoda; potreba pa je, da se take želje zavrnejo in zadušijo, ker smo na zunaj še zmirom v tako težavnem položaju, da nam le železna edinost zmago obeta. Naša glavna naloga je zdaj: uničenje nemško-liberalne stranke in dejansko uresničenje národne ravnopravnosti; kedar to dosežemo, pride še le čas, govoriti o drugih rečeh.

Iz Celovške okolice. (Kaj nam prinaša osemletna šola?) Na to vprašanje nam odgovarja nek prileten posestnik: Čudno je, da kmetje še ne spoznajo, kako škodo jim dela dolgo šolanje. Mladi ljudje, ki so do 14. in 15. leta v šolo hodili in za nobeno delo prijeli, so čisto za nič. Ne morejo prenašati ne mraza, ne vročine; vse jim je pretežko, in kdor le more, se izmuza in delu umakne. Že prej je bilo hudo za pridne delavce, zdaj bo še hujše. Stari hlapci, ki so že vsi trdi od dela, so zmirom še desetkrat boljši, ko ti mladi dečaki po 16 in 17 let, ki so prišli iz nove šole. Kadar v nedeljo v gostilnici vkup pridejo, se rado zgodi, da stari hlapec reče mlademu: „Kaj boš ti, saj ti si koj za študenta, za delo nisi za nič.“ Na to se pa sprejo in včasih še stepejo, potem pa v pondeljek nobenega ni k delu, in kdo ima škodo, če ne posestnik? Resnica pa je, da se ti mladi ljudje zelo prebrisane štejejo, radi bi imeli visoke plače, pa le malo kaj delali. Človek je za delo ustvarjen, in tega se mora že zgodaj vaditi. Zato pa predolgo šolanje nič ne velja.

Izpod Pece. (Podružnico bomo kmalu imeli!) Črna je na glasu kot nemškutarsko in liberalno gnezdo. V to ime pa so jo spravili le grof Thurnovi gozdarji in nekteri oštirji, ki se hočejo tistim prikupiti. Zato pa pri volitvah vlečejo z nemško, liberalno stranko. Vendar pa je celi kraj slovensk in se začne zbujati in otesati se praznega strahu pred nemškutarji. Liberalci imajo tukaj svojo podružnico nemškega šulferajna, ktereja je pri nas toliko treba, kakor luknje v glavi; zato so pa slovenski možje sklenili, ustanoviti podružnico sv. Cirila in Metoda. Že je vse osnovano, in po veliki noči enkrat bo že snovalni zbor. Tako si bomo napravili ognjišče, kjer se bomo večkrat shajali in se razgovarjali o vseh naših težavah, zraven se pa tudi pošteno razveseljevali. Slovenski možje iz Črne, Javorja, Koprivne in Možice! pristopite vsi k temu društvu; podpirali bote dobro in pošteno reč, pošteno se bote kratkočasili in slišali bote marsikaj koristnega in podučnega.

Iz Loč. (Naša posojilnica), ktereja so izbrali neukretno ime „Bekštanjska“ (po gradu „Finkenstein“), še dovolj lepo napreduje. Leta 1886. je imela 136 deležnikov, zdaj jih ima 235, kateri imajo vplačanih 3450 gld. Hranilnih vlog je 31.983 gld. Izposojenih ima 34.026 gld. Od vlog daje 4% obrestij, tirja pa od posojil 5% na dolžna pisma in po 6% na menjice. Želeti bi še to bilo, da bi se slovenske posojilnice bolj tesno zvezale in v zadregi druga drugi pomagale. Ko smo bili namreč v zadregi zavolj denarja, smo se obrnili do drugih posojilnic za pomoč, pa samo Mariborska nam je tisto obljubila. Ker je glavna namera že deloma izražena bila, da se koroške posojilnice tako združijo, da si bodo pomagale med seboj, upamo, da se tej nalogi tudi naša posojilnica odtegnila ne bo.

Iz Črne. Nasprotniki so jako nevoljni zavoljo novega volilnega reda, ktereja so slovenski poslanci v državnem zboru predlagali in vsled ktereja bi koroški Slovenci vsaj dva zastopnika dobili v državni zbor. „Bauernbund“, pri katerem so sami liberalci, lovi zdaj po občinskih zastopih prošnje proti novemu volilnemu redu. Tudi v črnškem občinskem zastopu se je tukajšnji grofovi gozdar, ki hoče vsepovsod prvo besedo imeti, oglasil za „bauernbund“ in predlagal, naj se sklene, da je občinski odbor zadovoljen s prejšnjim volilnim redom, in da naj vse pri starem ostane. In nemškutarska večina je res sklenila, „naj vse pri starem ostane“ — to se pravi, da kmet in delavec slovenski ne smeta imeti lastnega zastopnika, kteremu bi potožila svoje težnje, in ki bi se za nju potegnil. Slovenski odborniki so, ker se jim pri tej priliki ni toliko razložilo, da bi zamogli ugovarjati, in ker so potem zvedeli, da so nasprotniki napravili, kakor da bi tudi oni bili za „bauernbund“, in ker sploh njihova beseda v črnškem občinskem zastopu nič ne velja, sklenili izstopiti iz občinskega odbora — ti vrli možje so: Božič, Matvoz, Veselk, Burjak in Kordež. Oštirji zmirom vlečejo z liberalci in naš župan Ripel se jih drži kakor klošč kože.

Iz Tolstega Vrha. (Naša šolska prošnja.) Že lani po leti je sklenil in podpisal naš občinski zastop prošnjo za slovensko šolo in jo odposlal 27. junija 1888 na deželni šolski svet. Prišla je nazaj, ker na zapisniku (protokolu) ni bil podpisan občinski tajnik. Ta podpis smo brž oskrbeli in prošnjo spet odposlali. Pa odgovora še danes nemamo. Svetujte nam, kaj nam je storiti?

Odgovor uredništva. Pritožite se zoper tako neopravičeno postopanje in odlaganje neposredno pri visokem učnem ministerstvu. Pritožbi priložite natančni prepis Vaše prošnje in zapisnik dotične seje občinskega zastopa. To vse pošljite v rekomandiranem pismu na predsedništvo učnega ministerstva na Dunaj. Ob enem naznanite predsedniku c. kr. deželnega šolskega sveta v Celovcu, kaj Vas je primoralo, da ste naravnost pri visokem ministerstvu pomoči si iskali. Enako svetujemo tudi drugim občinam, ki mislijo prositi za slovensko šolo, naj ob enem odpošljejo eno slovensko in s podpisom oskrbljeno prošnjo na deželni šolski svet v Celovec, drugo ravno tako pa na učno ministerstvo ob istem času na Dunaj. Na oba kraja se priložijo tudi zapisniki seje.

Iz Hodiš. (Sv. misijon.) Veselega srca Vam zamorem povedati, da smo imeli pri nas od 23. marca do 1. aprila t. l. sv. misijon. Devetdnevna pobožnost se je vršila v najlepšem redu. Preč. gg. misijonarji P. Doljak, Kos in Staré, po vsem Slovenskem

slavnoznaní duhovniki iz Jezusove družbe, so nam dajali tako lepe nauke, da jih ne smemo nikoli več pozabiti. Ljudi se je vse trlo; ne samo iz domače, ampak tudi iz sosednih far so prihajali v obilnem številu, poslušali besedo Božjo in prejemali svete zakramente. Obhajanih je bilo nad 1300. Ob koncu je prišlo okoli dvajset veljavnih možakov, da so se solznih očij častitim očetom zahvalili za njih veliki trud. To je pač dokaz, da naša fara in občina spozna, kolika dušna dobrota se jej je skazala. — Presrečno zahvalo pa izrekamo na tem mestu čč. gospodom misijonarjem za veliki trud, ki so ga imeli skozi devet dni z nami; posebno pa se zahvaljujemo tudi še našemu častitemu, vrlemu in za blagor naše svete cerkve vnetemu gospodu župniku Tavšiču, da so nam preskrbeli sv. misijon. Imeli so z nami že mnogo truda, vendar naj ne opešajo; Bog bode njihovo delo blagoslovil in seme, katero bodo zasejali v prid sv. cerkve v naši fari, obrodilo bode gotovo obilo dobrega sadu. V to pomagaj Bog! — Omenim še, da bo pri nas birma dne 26. majnika. — Vesele praznike!

Iz Št. Tomaža. (Naša šola.) To tako veste, da je naša šola čisto nemška, in kaj se otroci naučijo v taki šoli, vsak vé. Slučajno sem dobil v roke nek list od šolarja, ki je moral menda za kazen večkrat spisati stavek „kein Schüler hat zu sprechen, ausser er wird befragt“. V tem listu pa piše učenec: „kein Schül hat zu sprech aus er wird befragt“. Iz tega se vidi, da fant ni zastopil, kaj je moral pisati. Zdaj je še bolj žalostno, odkar šola nema kateheta. Župnik Lubej so šli v pokoj in Timeniški župnik Štibere so bolni v samostanu Elizabetink. Zdaj uči krščanski nauk učitelj Rutar, pa vse po nemško. Otroci nič ne zastopijo in se v šoli jokajo, pa ni usmiljenja, morajo se po nemško učiti. Uboga mladina, kaj si se pregrešila, da te v šoli tako trpinčijo z nemščino? Ta učitelj je rojen Slovenec, je bil tudi enkrat národen, pa zdaj vleče iz Celovca tak veter, da se noben učitelj ne sme Slovence pokazati. Zato jim še zameriti ne moremo, da vlečejo vsi na nemško stran, ker drugače bi se jim utegnilo še slabo goditi in bi jih preganjali od Poncija do Pilata. Mi Slovenci pa upamo, da se bo to obrnilo!

Od D. M. na Zili. (Naša požarna straža.) Ze bo dve leti, kar smo Zilčani ustanovili svojo požarno stražo. Šlo je težko, kajti dve leti zapored nam je toča pokončala poljske pridelke, torej je bilo med ljudmi veliko pomanjkanje denarja. Obrnili smo se s prošnjo do milega nam vladarja svitlega cesarja, in res smo bili uslišani, poslali so nam 100 gold. Bog jim povrni tisočkrat! Še le zdaj smo zamogli plačati brizgalnico „hidrofor“, ki smo jo že leta 1886. naročili. — Ko se nam je pa pravilo, da se nam bo oskrbela brizgalnica, ktera bo v eni minuti izmetala 250 litrov vode, skoraj nismo verjeli. Poskušnja je pa pokazala, da brizgalnica pri polnem številu brizgalcev pretira skozi 200 metrov cev 280 litrov vode v eni minuti! Zamoremo tedaj ta „hidrofor“ vsem požarnim stražam priporočati. Dobili smo mnogo ponudeb iz drugih krajev, pa vsi tuji stroji so primeroma še dražji, in kar je glavna reč, mi ne vemo, če bi bil kateri tako dober, kakor je naš. Namesto dvekolesnega vozička smo naredili štirikolesen voz, da zamoremo nanj položiti tudi 200

metrov cevij, in je še prostora za šest sedežev. Vse orodje imamo zdaj v lepem redu; Bog daj, da bi ga ne bilo treba drugače rabiti, kakor za poskušnje!

Iz Št. Lenarta pri Sedmih studencih. (Važnost materinega jezika.) Materini jezik imenujemo tisti jezik, ki se ga otrok v prvi vrsti nauči od ljube matere svoje; jezik, v katerem je otrok prvokrat izgovarjal sladke besede: mati, oče itd.; jezik, v katerem je prvokrat povzdigoval mlado in nedolžno srcece svoje k nebeskemu Očetu in se priporočal v varstvo svojemu angelju; jezik, v katerem je otrok kramljal s svojimi stariši, brati in sestrami, s svojimi mladimi prijatelji in prijateljicami. Ze zaradi teh blagih spominov na nedolžna in srečna mlada leta nam mora biti materini jezik drag in ljub, kakor nam mora biti tudi mati, ki nas ga je učila, vedno draga in ljuba. A materini jezik ima še tudi druge neprecenljive vrednosti za vsakega, ki hoče blažiti svoje srce in bistriti svojo glavo. — Dar jezika in dar pameti, po katerih se razločujemo od neme in neumne živali, si mora človek z velikim trudom pridobiti. Znano je, kako dolgo potrebuje otrok, da se nauči toliko govoriti, da more povedati in razodeti z jezikom, kar čuti in želi srce. Najprej si otrok zapomni besedo „mati“ in najprej tudi ve, da pomenja beseda ono bitje, ki najbolj skrbi zanj. Kakor pri besedi „mati“, tako si mora otrok pri vsaki besedi zapomniti pomen besede, in še le, kadar si je otrok zapomnil precejšno število besed in njih pomen, začne tudi misliti in skuša svoje misli drugim razodeti. — Tako se otrok sčasoma nauči govoriti in misliti, in ko je dovršil šesto leto, je že navadno tako izurjen v govoru in mišljenju, da lahko stopi v šolo in na podlagi tega, kar se je že naučil domá, lahko nadaljuje učenje. V materinem jeziku se je otrok učil dosedaj govoriti in misliti, in le v materinem jeziku more tudi v šoli nove nauke sprejemati v svojo dušo in si jih zapomniti. Materini jezik mora torej biti podlaga vsemu pouku, ako hočemo, da bo šola res prinašala našim otrokom one koristi, ktere od nje pričakujemo. — Pa tudi sprevidijo vsi narodi: Nemci, Madjari, Italijani, Francozi, Angleži, Arabci itd. itd. — in zastonj bi iskali po vsem svetu šole, v kateri bi se otroci ne učili v materinem, ampak v kakem tujem, njim nerazumljivem jeziku. — In to, kar se priznava vsem narodom, vsem jezikom na svetu, to bi se moglo nam Slovincem zabraniti? Nikakor ne! — Ne le po zdravi pameti, ampak tudi po postavah se mora v one šole, ktere obiskujejo slovenski otroci, uvesti slovenski jezik kot učni jezik, slovenske knjige kot učne knjige. Po § 19. temeljnih postav od 21. decembra 1867. l. ima vsak narod velike Avstrije pravico zahtevati, da se uvede v šole in urade njegov jezik. Po § 6. državnih šolskih postav od 2. maja l. 1883. pa imajo oni, ki vzdržujejo šolo, pravico, določiti jezik, v katerem se naj v tej šoli poučuje. § 31. ministerskih naredeb od 20. avgusta leta 1870. poudarja posebno, da se ima v ljudski šoli najbolj gojiti materini jezik. — Na noge torej, Slovenci, delajmo, da priborimo slovenskemu jeziku dostojno mesto v naših šolah!*

* Postavno pot, po kateri si moremo priboriti slovenske šole, razložil sem v „Miru“ št. 5. od 10. marca t. l. Uredništvo „Mira“ je tudi rado pripravljeno, vsakemu v tej zadevi svetovati.

Iz Št. Lenarta pri Sedmih studencih. (Knjižnica podružnice sv. Cirila in Metoda.) „Poštene krščanske bukve so božji dar, grde zapeljive bukve, knjižice in novine so pa peklensko seme.“ Tako je pisal naš slavní Anton Martin Slomšek. Da bi se razširjale med našo mladino dobre bukve, priskrbela si je naša podružnica po svojih dobrotnikih lepo knjižnico, iz ktere posojuje knjige svojim udom in slovenski mladini. Sestavila je tudi pravila, po katerih se ima oskrbovati podružnična knjižnica. Tudi drugim podružnicam, ki si hočejo prirediti enake knjižnice, bo gotovo povoljno, ako jim v sledečih vrstah naznanimo, kako se glasijo pravila, po katerih se ravna podružnica sv. Cirila in Metoda za Beljak in okolico pri posojevanju svojih knjig. Glasijo se:

Pravila,

po katerih se ima oskrbovati knjižnica podružnice sv. Cirila in Metoda „za Beljak in okolico“.

§ 1. Podružnica sv. Cirila in Metoda „za Beljak in okolico“ ima svojo knjižnico.

§ 2. Knjižnico oskrbuje eden baš zato izvoljen ud načelníštva, ki mora o stanji knjižnice tudi občnemu zboru poročati.

§ 3. Vse knjige se morajo v posebno knjigo zapisovati, kjer se naj omeni tudi ime darovatelja in cena knjige.

§ 4. Knjige so v prvi vrsti namenjene slovenski mladini; izposojujejo se naj toraj v prvi vrsti gospodom katehetom in národnim učiteljem in ti jih naj posojujejo mladini.

§ 5. Tudi drugi družbeniki si knjige lahko izposojujejo.

§ 6. O vsaki novi knjigi se mora najprej odbor posvetovati in določiti ali je v verskem, moralnem in národnem obziru primerna za slovensko mladino ali ne.

§ 7. Knjige, ki so sicer dobre a za mladino ne primerne, smejo se le odraslim družbenikom izposojevati.

§ 8. Knjige, ki bi se ne strinjale z namenom družbe sv. Cirila in Metoda, se v knjižnico sprejeti ne smejo.

§ 9. Knjižničar je odgovoren za vsebino vsake knjige; ako sam ne more vseh knjig prečitati in presoditi, lahko si izvoli koga izmed načelníštva, da mu v tem obziru pomaga.

§ 10. Knjige se izposojujejo gospodom katehetom in národnim učiteljem na tri mesece, posameznikom pa le na en mesec.

§ 11. Gospodje kateheti in národní učitelji si lahko na enkrat po več knjig izposodijo, posamezniki pa le po eno knjigo.

§ 12. Vsak izposojevalec mora na posebnem papirju zapisati imena izposojenih knjig, dan kadaj si je izposodil in to potrditi z lastnim podpisom.

§ 13. Vsak izposojevalec je za izposojeno knjigo odgovoren in dolžan, jo v določenem času nepoškodovano vrniti; ako se mu knjiga izgubi ali poškoduje, dolžan je, jo z novo nadomestiti.

§ 14. Ako bi se imela knjižnica opustiti, pripadajo knjige družbi sv. Cirila in Metoda. (Primeri § 15. podružničnih pravil.)

Iz Kranjskega. (Národní davek.) Lepo in prav je, da Slovenci podpirajo vsa národna podjetja, društva in časnike. Kolikor tudi se v tej reči pri nas stori, vendar še daleč ne dosežemo svojih čeških bratov. Pač pa je pomisliti, da mi nismo tako bogati, kakor Čehi, in ker se preveč rečij na enkrat začenja, národní davek pa zmirom ene in iste rodoljube zadene, zato prihaja breme za nje pretežko, in razne ustanove potem prepočasi napredujejo. Rodoljuba je treba, naročiti si nekaj časnikov, plačati letnino za Mohorjevo družbo, za družbo sv. Cirila in Metoda, slovensko Matico, glasbeno Matico, za kako čitalnico ali ktero drugo društvo; potem trkajo „Národní dom“, „Sokolski dom“; potem pridejo različni spomeniki zaslužnim možem itd. Rodoljubi bi morali biti sami Gorupi, da bi vsem prošnjam ustrezati zamogli. Treba bo torej národní davek nekako urediti, da bi prišlo

potrebne stvari druga za drugo na vrsto. Ko bi se prva stvar srečno dognala, imeli bi domoljubi več veselja, srčno lotiti se druge. Toliko v blagohoten preudarek.

Iz Mozirja. (Ljubljanski prepír. — Južno-štajerska hranilnica.) Krasne so bile besede, ki jih je napisal „Mir“ v svoji zadnji številki v uvodnem članku ljubljanskim našim slovenskim bratom v opomin. Bog daj, da si dotične stranke, ta lepi, blagodušni opomin k sreči vzamejo in se po istem v bodoče tudi ravna, kajti inace se iste stranke zakrivijo na národu slovenskem, kteremu mora biti vedno sloga, krščanska ljubezen in vstrajna delavnost prva briga, ako hoče z vspehom napredovati. Tudi geslo naše, pod kterim smo si do danes z božjo pomočjo priborili že marsikako važno pravico, ostati nam more tudi še na dalje sveto. Za Boga, kam bomo pa tudi prišli, ako se ne bomo dosegli po geslu „Vse za vero, dom in cesarja!“ Neprevidnost in pomanjkljivost prave medsebojne ljubezni pritirale so ljubljanski dve stranki tako daleč, da je nastopila že nujna potreba, zaklicati jima v prid skupne naše slovenske stvari prav resno: „stojte, na ta način ne sme iti dalje!“ — Pri tej priliki sporočim še nekaj novega: Okraji Gornji grad, Vransko, Šoštanj, Ormož, Šmarje in Sevnica so sklenili, ustanoviti lastno národno hranilnico z imenom „Južno-štajerska hranilnica“ s sedežem v Celju. Pravila so že predložena in upravlilni odbor je izvoljen. Pričakujemo le še dovoljenja od ministerstva, od kterega se nadejamo, da nam ne bode nasprotovalo, ker nam visoka vlada v tej stvari še precej na roke gre. — Ako imamo jedenkrat svojo lastno hranilnico, naj nas potem graška in druge nam Slovincem nasprotne hranilnice in njeni napuhnjenci radi imajo. Za nas štajerske Slovence bode to velik korak naprej; potem imamo svoj lastni denarni zavod, in ne bode nam treba nasprotnih zavodov z velikimi denarnimi žrtvami iskati in podpirati. Tukaj se je zopet sijajno pokazalo, kaj vse se dá doseči s složnim delovanjem.

Kaj dela politika.

V državnem zboru se dolgo vleče razgovor o državnem proračunu, ker vsak poslanec skuša povedati, kar ima na sreči. Nekteri poslanci očitajo, da preveč čas tratijo; ko bi pa poslanci molčali in ne povedali, kaj ljudstvo želi, bi ljudem spet ne bilo prav. Tako je pač težko vsem ustreči. Posebno lepo je govoril princ Liechtenstein za versko šolo. Minister Gautsch je obljubil, da se bo šolska postava predelala. Tega smo vsi veseli, ker se nam obeta bolj verska šola, in ker je upanje, da se bo v postavo sprejelo, kar tirjajo slovenski poslanci, da se morajo namreč otroci poučevati v maternem jeziku. — Zoper trtno uš je volil državni zbor poseben odsek, v kterem je tudi slovenski poslanec Miha Vošnjak. — Denarni minister Dunajevski je uslišal prošnjo slovenskega poslanca M. Vošnjaka, in oprostil posojilnice dohodninskega davka. — Sprejela se je postava, da se v Avstriji ne smejo prodajati tuje srečke (lozi), ki nimajo gotove in zanesljive vrednosti. — Vladi priporoča državni zbor,

naj zboljša plače dninarskih pisarjev (diurnistov). — Katoliški poslanec dr. Ebenhoch z več tovariši je stavil vprašanje na kupčijskega ministra, ali in kdaj misli kaj storiti za obrtni (rokodelski) stan? Priporoča mu naslednje želje obrtnikov: 1. Ločitev kupčijskih in obrtnih zbornic; 2. mojstersko preskušnjo za rokodelce in take tovarnarje (fabrikante), ki izdelujejo rokodelske reči; 3. ustanovo deželnih obrtnih zadrug; 4. dovoljenje, da sme rokodelci izdelovati take reči, ki sicer ne spadajo strogo v njegovo stroko (rokodelstvo), pa so vendar z njegovim delom v zvezi; pa prej mora napraviti preskušnjo tudi za to drugo rokodelstvo (na primer mizar dela okna, šipe vdeva pa glažar; ako pa naredi mizar preskušnjo glažarja ali steklarja, sme sam šipe vtakniti in mu ni treba klicati glažarja); 5. preskušnjo za kramarje; 6. omejitev krošnjarstva; 7. odpravo rokodelskih del po ječah. — V Celji so pri volitvah v okrajni zastop letos v prvič zmagali Slovenci. Veselje je veliko med našimi; pa nemški liberalci so vsi poparjeni. Slava volilcem! — V Istri so volili novega poslanca za državni zbor iz kurije mest in trgov. Združeni Slovenci in Hrvati priporočali so g. urednika Mandiča. Ker imajo pa v isterskih mestih Lahi preveliko moč, bil je voljen laški kandidat dr. Rizzi z 2535 glasovi. — V Trstu so odkrili spomenik, ki je postavljen v spomin, da je Trst že 500 let pri Avstriji. Laškim irredentačem (rogoviležem) pa to ni po volji, zato so na ta dan zasmodili šest petard. Ena je ranila policijskega uradnika. Vendar pa uradni in drugi listi o tem molčijo, kakor bi ne bilo besede vredno. Kakšno vpitje pa bi nastalo, ko bi se kaj takega zgodilo v Ljubljani! — Odstopil je ogerski pravosodni minister Fabiny. — V Pešti so Madžari hudo razgrajali proti vladi in proti novi orožni postavi, pa niso nič opravili, postava je bila v ogerskem zboru sprejeta z večino.

Angleži se močno oborožujejo in delajo celo vrsto novih vojnih ladij. To je ostrašilo Ruse in tudi oni bojo postavili za 120 milijonov rubljev novih bark oklopnih v morje. Sicer pa se tudi govori, da se ruska vojska pomika proti naši meji. Nasprotno se spet poroča, da je naš vojaški kor, ki je bil do zdaj v Brnu na Moravskem, prestavljen v Premisl v Galiciji. Vse to kaže, če družega ne, vsaj neko nezaupnost obeh vlad. — Švica hoče drugim vladam staviti predlog, naj sklenejo pogodbo, da se ob nedeljah po tovarnah ne bo smelo delati, in da se naj kar mogoče omeji delo otrok in žensk. — Katoliške visoke šole mislijo ustanoviti v Kanadi, države Otava v severni Ameriki. Srečna Amerika!

Gospodarske stvari.

Praseta in njih vzreja. Kedar so praseta stara že blizu štiri tedne, dobro je, če se jim daje že nekaj kravjega mleka. To se zgodi nekaj zato, ker nema prasica več dosti mleka za vsa praseta, nekaj pa zato, da se mlada praseta vadijo piti. Od te dobe naprej jim je že pač več treba, kakor jim daje prasica. Poleg mleka pa se jim daje že tudi ovsene moke ali ovsa, ki se stolče navlašč za praseta. Tudi posmojen ječmen, zamet, pa le malo, stori jim dobro.

Po nekterih krajih se jim kuha že tudi krompir, toda iz kraja ga je treba olupiti in sme se jim ga dati le pičlo mero. Vse to pa se daje le poleg mleka, sicer pa je nevarna taka piča. Sem ter tje se daje mesto mleka prasetom kuhanje iz ovsene moke ali tudi iz ječmenove zameti. Taka piča pa je vselej nevarna in težko, če se obdrži pri njej žival živa, na vsak način pa ne raste ter se ne razvija redno.

Vsled tega se svetuje, da gospodinja ne varčuje pri tem, kar se tiče mleka in bolje je, da ne kupi mladega praseta, dokler ni dobro odstavljeno, kakor pa da ga kupi in mu nema dati česar mu je treba za zdravje.

Drugo je pač, če prasica nema mleka ali pa je poginila, predno so praseta odrastla. V tem slučaju mora gospodinja gledati na to, da si reši še vsaj praseta in tedaj naj poskusi s tem, kar smo ji ravno povedali o krmljenji mladih praset. Ako ravna po pameti in skrbno pri tem, ne bode lahko za-njo kake izgube.

„Sl. G.“

Za poduk in kratek čas. Romanje koroškega Slovenca v Rim l. 1888.

II. Bivanje v Rimu.

(Dalje.)

Ker smo se namenili, da prekrasno baziliko sv. Pavla še enkrat obiščemo, preden se od Rima poslovimo, peljemo se popoldne že v drugič k tej krasotici. Pri tej priložnosti obiščemo tudi samostan oo. benediktincev, ki tik cerkve stoji. Prelepi samostan, da mu ni enakega na svetu, hrani mnogo znamenitih starin in umetnih izdelkov. Benediktinci, bi rekel, imajo med vsemi redovniki najlepše cerkve in samostane. O naj bi tudi vsi in vedno delali v duhu svojega slovečega ustanovnika sv. Benedikta!

Od sv. Pavla se peljemo še daleč proti jugu k trem slovečim cerkvam. Tukaj je sicer nezdrav zrak, pa ostri red očetov Trapistov ga pridno zboljšuje. Revni samotarci težko in marljivo delajo, namakajo zemljo s svojim potom in vabijo na-njo z gorečimi molitvami božji blagoslov. Iz drevesa, kteremu pravijo „Eucalyptus“, napravljajo prah, ki je neki zoper mrzlico in zoper razne bolezni. Tudi nam ga ponudijo. Roka pa roko umiva, kakor povsod, tudi tukaj. Redovniki so namreč silno revni. Na tem kraju stojé tri cerkve. Prva je posvečena sv. mučenikoma Vincenciju in Anastaziju, druga sv. Cenu, tudi sv. Mariji, „nebeški lestvici“. Marija se imenuje nebeška lestvica zavolj neke prikazni, ktero je videl sv. Bernard. Tretja cerkev je posvečena „sv. Pavlu k trem studencem (tre fontane). Na tem mestu namreč je bil sv. Pavel ob glavo dejan. Njegova odsekana glava pa trikrat odskoči, in vsak odskok odpre studenec čiste vode. Še izvirajo troji studenci v cerkvi, drug od drugega nekoliko korakov ločeni. Slednja cerkev je stala že v petem stoletju. Kako star mora tedaj tudi spomin biti na krvavo smrt slovečega apostelja narodov. Tukaj smo zapeli zahvalno pesem. Po končanem petju se peljemo nazaj v mesto, poravnamo svoje račune in mnogo nas že ob enajsti uri na večer zasede

vozove na ogromnem kolodvoru ter se odpeljemo iz večnega mesta — nepozabljivega Rima — skozi Florenco nazaj v svojo domovino.

III. Iz Rima domov.

Iz Rima nazaj se vozimo do Orte po črti, po kateri smo se v Rim pripeljali. Pri postaji Orte pa se obrnemo na levo. V temni noči se vozimo mimo jezera Trasimena, in moj duh se zamisli v starodavne čase, v katerih je slaven Afrikanec Hanibal blizu tega jezera ošabne Rimljane tako natolkel, da so se ga bali kakor naši otroci parkeljna na Šmiklavžev večer. Blizu jezera gleda iz precej visokega hriba doli na nas obzidano mesto Kortona, ktero je bilo priča spokornega življenja Martijete Kortonske, ki je 22. svečana 1297 v tem mestu sveto zamrla.

Smešničar.

Neki gospod je zapisal v svojo oporoko (testament): „Mojemu zvestemu služabniku zapustim 2000 — praznih flaš. Vino iz njih je namreč že prej izpil.“

Kaj je novega križem sveta?

Na Koroškem. Za slovenske šole in narodne pravice koroških Slovencev sta zopet prav temeljito govorila slovenska poslanca gg. Klun in Šuklje. Nju govorje priobčimo v prihodnjem listu. — V Št. Lenartu, kjer jim je dež. šol. svet prošnjo za slovensko šolo zavrgel, so se pritožili do vis. učnega ministerstva. Pritožba ima 46 podpisov. Koroški Slovenci, posnemajte vrle in pogumne Št. Lenartčane in prosite za slovenske šole! — Zastonj so vse naše pritožbe, da se na Koroškem nič ne ozirajo na znanje slovenskega jezika. Zdaj ste bili zopet razpisani dve službi okrajnih zdravnikov, ena v Grabštanju, druga v Štebnu na Zili, toraj obe v slovenskih krajih, pa slovensko znati prosilec ni treba. Razpisanih je tudi šest učiteljskih služeb v slovenskih krajih, pa samo za Št. Jakob se tirja slovenščina, ne pa tudi za Rožek, Loče, Podkloster, Vrate in Čače. — Velikonočni pondeljek priredi zborovanje podružnica sv. Cirila in Metoda v Šmihelu pri Pliberku. — Gosp. Arl v Celovcu teše za Vrbsko jezero novo ladijo na par. — Dninar Rok Jerina, ki je na ljubeljski cesti ubil svojo vlačugo, je obsojen na osem let težke ječe, požigalec Oblak pa na 18 let. — Velezaslužni vojaški pisatelj A. Komelj pl. Sočebanski, c. kr. major, je pustil v tiskarni družbe sv. Mohora vdrugič natisniti svoj „Službovnik“ I. del. Knjiga je tiskana v slovenskem in nemškem jeziku ter obsega 288 strani; velja 80 kr. Priporoča se vsem slovenskim podčastnikom in vojakom. — Pri posestniku Petku blizu Svinca so prijeli tatu, ko je hotel meso krasti, pa jim je zopet ušel in posestnika ranil z nožem. — Belo šogo so ustrelili pri Žihpoljah. — Občina Podkloster je naložila 50 kr. davka na vsacega psa. — Pogorela je Ratova hiša v Mišljah pri Slov. Šmihelu. — V Št. Urhu v labudski dolini je 19letni Jožef Heine vstrelil svojega lastnega očeta v postelji. — Iz Drave so potegnili v Beljaku mrtvo truplo kolarja Dureggerja iz Šmartna. Šel je v vodo, ker mu je

občina prepovedala skupaj živeti z ženo nekega človeka, ki je v norišnici. — Podružnica sv. Cirila in Metoda za Beljak in okolico napravi na belo nedeljo 28. aprila t. l. shod v Ločah. — Govori se, da pride naučni minister Gautsch v kratkem v Celovec.

Na Kranjskem. Svitli cesar so podarili otroški bolnišnici v Ljubljani 1000 gold., občini Velike Lašice 150 gld., požarni brambi v Brdu 100 gld. in požarni brambi v Št. Vidu nad Ljubljano 80 gld. — Pravila ljubljanske hranilnice so potrjene in se bo zdaj menda vendar enkrat že ustanovila. — Družba sv. Cirila in Metoda je izdala lepo knjižico „Rudolf Habsburški“. — Nemški šulferajn vrta v Domžalah, da bi tam napravil nemško šolo. — Po Kranjskem je letos sploh žalostno, ker tako hudo gospodarijo kužne bolezni: osepnice, škrlatica, pljučnica. Za osepnicami (kozami) mrjejo posebno močno v Krškem okraju. — Gluhonemih (mutastih) otrok je na Kranjskem 128, slepih pa 25. — Nedavno je šlo zopet 23 Dolenjcev v Ameriko. — Na Suhi pri Loki je pogorela Sinkova hiša s hlevom. — Kranjskega deželnege muzeja varuh je postal začasno g. prof. Müllner.

Na Štajerskem. Svitli cesar so podarili za šolo v Galiciji 200 gld. in za šolo v Št. Andražu pri Leskovcu 200 gld. — Pogorela je tovarna na Muti. — Pri Veliki nedelji je zavoljo bolezni šola zaprta. — V Mariboru so neko otročnico v bolnišnico nesli. Tam jo je pa krč tako prijel, da je bila kakor mrtva. Zato jo prenesejo v mrtvašnico med mrličje. Tam se zbudi in jame od straha tako okoli sebe razbijati, da je pobila šipe v oknu. Potem pa res umrje. Našli so jo zjutraj na tleh ležečo, krvavo in mrtvo. To je res žalostno, da še v bolnišnici ne poznajo, kdo je mrtev, in da ni skrbjeno za to, da bi kdo šel od časa do časa v mrtvašnico pogledat, kaj se tam godi. Kdo si bo še upal, podati se v bolnišnico? — Blaž Žagar iz Veternika je dobil 5 mesecev ječe zavoljo telesnega poškodovanja. — Na nemškem Štajerskem ima živina bolezen na parkljih. — Za slovensko šolo se je zopet potegnili več slovenskih občin, namreč Višnja ves, Imeno in Lopote. — Zavoljo detomora so prijeli Meto Kuvec v Hrastovcu. — Roku Vodušku se v Vrnski ječi ni dopadlo, zato je zid prevrtil, da bi ušel, pa ko je raz zid skočil, si je zlomil nogo. — Zavoljo zavrtnega umora prideta pred celjske porotnike Pavel in Urša Berglez. — V Celji je umrl g. Pesarič, deželne sodnije svetovalec. Bil je svojemu slovenskemu rodu zvest že v časih, ko je bilo na Štajerskem še malo rodoljubov.

Na Primorskem. Na šest let je bil v Trstu obsojen neki Smrdu zaradi uboja. — V Nabrežini je sprevodnik Dodič prišel pod železniški vlak, ki ga je vsega zmečkal. — Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda v Trstu imela je svoj občni zbor 31. sušca.

Po drugih deželah. Mesto Dunaj hoče vzeti 7 milijonov na posodo. — Pri Čerčanu na Češkem se je zgodila nesreča na železnici. Štiri osebe so mrtve, 9 je ranjenih. — V nekterih krajih na Kijajskem je letos zopet huda lakota. — Umrli so hrvaški škof Ilija Hranilović v Križevcih. — V Rimu vse ljudstvo dere v cerkev sv. Karola, kjer ima postnepridige frančiškan P. Avguštin. Govori tako lepo in goreče, da ga vse občuduje. Brezverci pa

ga tako sovražijo, da so ga že s kamni napadli. — Pariški stolp za razstavo je gotov. Visok je ravno 300 metrov ter tehta 6,500.000 kilogramov. Stolp je od samega železa ter ima tri galerije. Prva je na višini 56 metrov, druga na višini 115 metrov, tretja na višini 263 metrov. Ta stolp je posebnost ne samo v Evropi, temveč na celi zemlji. Tako je zvonik v Vašingtonu visok 175 m., zvonik v Koloniji 159 m., v Ruju 150, misirska piramida 146, zvonik v Strassburgu 142, na Dunaju 138, v Rimu 132, v Milanu 111, Panteon 76, zvonik v Parizu 66 metrov. — Ptičji koncert. Ruski list „Kijevljanin“ poroča: Petrogradski ljubitelj pticpevk, M. S. Golohvastov, je sestavil ptičji zbor, v katerem so: jeden drozeg, dva slavca, trije kanarčki, škrijanec in pirol (kobilar). Ta prečudni zbor prav lepo prepeva viže iz oper in ruskih narodnih pesnij. Golohvastov je te dni odpotoval s svojo družbo v Moskvo, kjer bode dajal besede. — V Čikagu je neki ameriški bogatin sezidal hišo s štirinajstimi nadstropji, ki pa sedaj leži v razvalinah. Ko so namreč stavili zadnje nadstropje, sesulo se je vse poslopje vsled teže. Na srečo se je to zgodilo v nedeljo, ko ni bilo delavcev pri delu.

Duhovniške zadeve v Krškej škofiji.

Č. g. Mat. Wedenig, župnik v Visoki Bistrici, je postal župnik v Otmanjah. — Č. g. semeniški duhoven Norbert März gre za kaplana v Milštatu. — Faro Borovlje na Zili bode oskrboval č. g. Jož. Lakonik, župnik na Brdih. — V stalni pokoj bode stopil č. g. Lovro Aleš, župnik v Vetrinju, v začasni pokoj pa se poda č. g. Jan. Tiefenthal, kaplan v Sovodju. — Nevarno so zboleli č. g. župniki Val. Šumah na Jezerskem, Alb. Eichholzer v Globasnici in Franc Šavbach v Domačalih ter se svojim duhovnim sobratom priporočajo v molitev. — Umrla sta dne 4. aprila č. g. Mat. Jarnik, župnik v Weissensteinu, in Mih. Grötschl, duhovnik v Celovcu. N. v m. p.!

Dne 12. majnika t. l. bodo mil. knezoškof blagoslovili novi altar v Gosposveti; zato je birma v Hodišah preložena na 26. dan istega meseca.

Listnica.

Častitim našim gg. dopisnikom. Ker smo bili za današnji list z obilnim gradivom preoblojeni, morali smo več dopisov odložiti za prihodnjic.

Č. g. Š. na R. in drugim. Ostanite brez skrbi. Vse je v redu. Državni poslanec g. dr. Ferjančič je z dokazi podprt in bode gotovo vso stvar v odgovoru naučenemu ministru Gautschu prilično dobro porabil. Njemu nasprotniki tedaj ne morejo očitati, da je izreke dveh višjih gospodov celovških, ktere je navedel v svojem govoru v drž. zboru, iz kljube snel. Priče potrjujejo vse, ako treba, tudi s prisego.

G. dr. H. na D. Lepa hvala za poslano Dumreicherjevo fotografijo. Želji Vaši pa žal ne moremo vstreci. Mi se za to osobo ne zanimamo toliko, da bi kratili prostor v listu z njegovo podobo in bi gotovo tudi našim čitateljem z njo čisto nič ne vstregli. Mož se je s svojim prečudnim govorom itak sam že dovolj osmešil, kar mu je še manjkalo, mu pa dopolnjujejo zdaj „Fr. Stimmen“, v kterih „schrift-leiter“ Dobernig za-nj preobrača svoje kozle.

Č. g. G. v B. Izvrstni govor vrlega drž. poslanca g. Šukljeja pošljemo Vam v posebnem iztisu pod križnim ovitkom. Ta je dostojno zaprl sapo baronu Dumreicherju. Kako mu je zmazal njegov pruski obraz, povedali bomo na kratko v prihodnjem listu.

G. M. v L. Naši Švabi niso še prestopili k luteranski cerkvi. To storiti pripravljali so se pač že mnogo krat, pa so se do danes zamudili. — Zdaj izumili pa so

nekaj novejšega. Pravijo, ako se sprejme v državnem zboru dr. Ferjančičev novi volilni red za Koroško in ako se vpelje slovenski pouk v ljudske šole na slovenskem Koroškem, bode vse „kar ležje ino gre“ prestopilo pod prusko krono. Br!

Vabilo.

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Apače in okolico imela bo dne 25. aprila t. l. ob 3. uri popoldan svoj

občni zbor

v gostilni pri Ivavčniku v Brovnici (Freibach) po tem redu:

1. Pozdrav predsednikov. 2. Volitev novega odbora. 3. Slučajni govori in nasveti. — Po zborovanju petje in prosta zabava. Prijazno so povabljeni društveniki, vsi zavedni Slovenci in posebno taki iz soseske, ki mislijo še k podružnici pristopiti.

Odbor.

Tržno poročilo.

V Celovcu je biren:

pšenica po . . .	5 gld. 30 kr.	Sladko seno . . .	2 gld. 75 kr.
rž	3 " 70 "	kislo	2 " — "
ječmen	3 " 90 "	slama	2 " 20 "
oves	2 " 10 "	meterski cent (100 kil).	
hejda	3 " 20 "	Frišen špeh kl. —	gld. 65 kr.
turšica	3 " 50 "	maslo	1 " — "
pšeno	7 " — "	mast	— " 75 "
proso	— " — "	Navadni voli . . .	110—130 gld.
grah	— " — "	pitani voli	120—140 "
repica	— " 95 "	junci	60—100 "
fižol, rudeči . . .	5 " 20 "	krave	60—120 "
		junice	50—80 "
		prešički	4—15 "

Loterijske srečke od 6. aprila.

Line 82 21 63 89 67

Trst 85 31 51 9 66

 Današnja številka obsega šestnajst strani.

Oglasila.

Fantiča, ki je že 14. leto dopolnil in se hoče izučiti v pilarstvu, želi sprejeti **Peter Scheinigg**, pilarski mojster v Borovljah.

Ročno kovačnico želi nekdo v najem vzeti ali pa kupiti. Več pove upravnistvo „Mira“.

Službo si išče oženjen **organist**, praktično izurjen in vešč v orglarski in mežnarski stroki; izvrsten pevec, ki zna poučevati v cerkvenem in narodnem petju. Tudi žena je izvrstna pevkinja. Spričevala so na razpolaganje. Oglasila naj se pošiljajo blagovoljno na uredništvo „Mira“.

Moka iz Magereškega mlina
šolske ulice št. 18 v Celovcu.

Priporočam svojo čisto suho moko za **velikonočne praznike**. Pšenična moka št. 0 je po 16 kr., ako se je vzame 5 kil ali več. Tudi se dobijo vsak dan frišne droži, izvrstno koroško planinsko maslo in razno tržaško blago po nizkih cenah.

Peter Majer.

Dovoljujem si slavnemu občinstvu naznaniti, da sem svojo

odvetniško pisarno

v Celovcu, v hiši krških korarjev,
Pernhartove ulice št. 6
z mesecem marcem t. l. odprl.

Dr. J. Šegula.

Izvrsten med

(pravi garantiran pitanec)

dobiya se v kositrenih škatljah po 5 kilo,
kilo 50 kr., škatlja 30 kr., proti predpla-
čilu ali poštenu povzetju pri

Oroslavu Dolenjcu,
svečarju v Ljubljani.

Ferd. Mussi,

trgovec s tržaškim blagom v Celovcu,

Burggasse št. 12

(pri „plehastem sladkornem klobuku“)

priporoča za veliko noč svojo

pšenično moko šte. 0

iz parnega mlina v zapečatenih vrečah (žakljih), po
25 kil vreča, kila po 17 kr., vreča zastonj.
Dobro maslo, frišne rozine, vajperli, civebi,
cimet in najboljše droži jako po ceni.

Tudi ste po ceni na prodaj dve železni
blagajnici (kasi), varni proti ognju in tatovom.

Mast za usnje

in za svetljenje usnja, novo iznajdena od podpisa-
nega, preiskana po c. k. vojnem ministerstvu, potrjena in v
porabo vojakom dovoljena. Na dalje c. k. izkl. privilegirana
svetilna tinktura za usnje

(olju podobno svetilno črnilo za usnje), ki se ne sme zamenjati
z navadnim lakom, ki je od najviše vojaške oblasti prepo-
vedan, tudi naj se ne zamenja z navadno apreturo za
usnje ali navadnim svetilom (biksom). To oboje dela
skorjo po usnji; moja tinktura pa zleze v usnje, ga osvetli
in ne zgubi svoje črne svetlobe. Na vsaki flašici ali škatlji
je ime moje firme:

J. Bendik in St. Valentin.

V Celovcu prodaja oboje trgovec Mussi, Burg-
gasse; v Beljaku Ornelle. Šploh se dobi v vseh večih krajih.

Potrjilo.

Poveljstvo c. kr. dragonskega polka cesar
Ferdinand št. 4.

Gosp. Jakobu Bendiku v Št. Valentinu.

Enns, 12. sept. 1888.

Gorenje poveljstvo potrjuje, da se je rabila Vaša svet-
lilna tinktura za usnje za svetljenje jermenovja od vigredi
1886 pri celem polku in da se je prav dobro obnesla brez
vsake škode za usnje.

Wersebe, polkovnik.

Glasovir ali klavir z $6\frac{1}{3}$ osminami (ok-
tavi), močnim in le-
pim glasom, proda prav dober kup France Bernot,
organist v Možici (Miess).

Franc Sadnikar,

trgovec z železjem v Celovcu
(Burggasse šte. 7)

priporoča po najnižjih cenah grobne
križe, trpežno pozlačene v raznih
velikostih. Raznovrstno železo,
kovane šinje za kola, podvozi,
puše za kola, žlajfe, cikle, sploh
železo razne debelosti in širo-
kosti za vsako potrebo. Lopate,
krampe, motike, sekire, capine.
Žage z najboljšega jekla. Pile
za žage, razna orodja za hišo
in rokodelce. Kovanja za okna
in vrata. Kovane in čevčnaste
žeblice. Raznovrstna kuhinjska
posoda z vlitega in kovanega
železa. Strelovode (Blitzableiter)
v ognju pozlačene. — Za streljanje
priporočam poskušene možnarje po
najnižjih cenah.

Na željo razpošiljam od križev tudi cenike
in obrise poštne prosto vsakemu, kdor se za-
nje oglasi.

Zaloga

v Velikovškem predmestju v Celovcu šte. 28,
nasproti topničarske kosarne,

in

na Žrelskem drevoredu šte. 28.

Špirit, rženo žganje in jesih
iz

„Grossnikove“ tovarne

trgovske hiše „Fr. Punčarta sinovi“ v Celovcu
priporočajo za tovarniške cene:

Kdor vzame najmenj 25 litrov:

špirit, močen najmenj 90%	liter po 62 kr.
rženo žganje, močno 50%	„ „ 35 „
„ „ 35%	„ „ 25 „
najfinejša jesihova esenca za jedi	„ „ 10 „
denaturiran špirit	„ „ 25 „

Na drobno v steklenicah od $\frac{1}{4}$ litra navzgor:

špirit, močen najmenj 90%	liter po 70 kr.
rženo žganje, močno 50%	„ „ 40 „
„ „ 35%	„ „ 28 „
najfinejša jesihova esenca za jedi	„ „ 12 „
denaturiran špirit	„ „ 30 „

En del jesihove esence in dva dela vode
daje najboljši jesih za jedi.

Podpisani ima okoli 100 litrov domače, prave, od lastih rok napravljene **slivovke** na prodaj. Da je dobra roba, je vsakemu porok. Dobiti jo je pa lahko, kolikor si jo kdor želi, v sodeih po 28, 40, 50 in več litrov. — Tudi dobro **vino**, iz lastnih goric, ima na prodaj. Za obilna naročila se uljudno priporoča

Jožef Detiček,

posestnik v Poličanih hiš. št. 7. (p. Pöltschach) na spodnjem Štajerskem.

Natorna vina, rudeča in bela,

v sodih nad 56 litrov prodaja po 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26 kr. liter trgovce

Amand Prosen,

v kosarnskih ulicah šte. 24 v Celovcu.

Ob enem priporoča svojo zalogo tržaškega blaga, in tudi mast, moko itd.

Kramarji, branjeveci in sploh taki, ki blago naprej prodajajo, dobijo vse ceneje.

Geniki pošiljajo se zastonj.

Prav dober kup se dobi:

pšenična moka
ržena moka
hejdova moka
turšična moka
riž
oluščen ječmen
suhi črešpeljni

svinjska mast
špeh
maslo
suho meso
svinjska bedra
klobase
droži

pri

RUPERT SARIA,

zaloga moke iz parnega mlina v Raabu,
v Celovcu, Burggasse št. 1.

Gospodu G. PICCOLI-JU, lekarnarju v Ljubljani.

Vinice na Dolenjskem, dne 12. jan. 1889.
Blagovolite mi poslati drnajat steklene Vaše **esence za zelodec**.
Pohvalno omenjam, da je bila raba lani poslanih 36 steklenic iz vrsta. Bolniki raznih vrst so uživali esence z najboljšim uspehom. Neka bolnica je bila že za smrt bolna, vsi so mislili, da mora v malo urah umreti; toda komaj je zaužila nekoliko kapljic esence, je že okrevala in čez nekoliko ur popolnoma ozdravela — med tem, da je bila poprej več dni že skoraj na smrtni postelji. Esenca se tedaj zaradi njenega izvrstnega vpliva sama najbolje priporoča.
Z odličnim spoštovanjem
Jurij Kübler, župnik.

Dr. Valentina Zarnika

Zbrani spisi

I. zvezek:

Pripovedni spisi.

Uredil

Ivan Železnikar.

Vsebinska: Životopis dr. Valentina Zarnika. — Ura bije, človeka pa ni! — Maščevanje usode. — Razni spisi: Iz državnega zbora. — Pisma slovenskega turista.

Knjižica je jako elegantno, po najnovejšem uzorci in res krasno vezana. — Utisnena je na sprednji strani podoba dr. Zarnikova v zlatu in pridejan tudi njegov lastnoročen podpis. — Cena knjižici je 1 gld., s pošto 5 kr. več. — Dobiti je v „Narodni Tiskarni“ v Ljubljani.

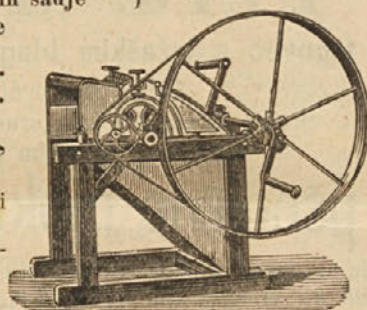
Vsi stroji za kmetijstvo in vinorejo!

Stiskalnice in mlini za olive, vinske in sadne stiskalnice, mlini za grozdje in sadje } najnovejša sestava v raznih velikostih.

Mlatilnice, čistilnice in vitala, stroji za ropkanje turšice, sejalniki, orala itd. itd.

Sušilne priprave za sadje in sočivje.

Škoporeznice v največji izbiri prodaja izvrstno izgotovljene in po tovarniških cenah

Ign. Heller, Dunaj, Praterstrasse 78.

Katalogi in vsako pojasnilo na zahtevanje gratis in franko.

Razprodajalcem najugodnejši pogoji.

Sposobni zastopniki se iščejo ter dobro plačajo.

S premijami odlikovan. 1873—1881.

Josip Deiller,

tovarna za cerkveno blago in paramente,
Dunaj, VII. Zieglergasse št. 27.

Zastopnik

Franc Brückner.

Na trdno naročbo se najvestneje izdeljujejo vsake vrste paramenti, kakor

kazale, pluviale, dalmatike, baldahini
bandera itd. in tudi
celi ornati.